

MilIEURAMA

Afgiftekantoor
Brussel X

nummer 6
juni 1999

**Maandblad
van
de Bond
Beter Leefmilieu**

Redactie en administratie:
Tweeherkenstraat 47,
B-1000 Brussel
Tel.: 02/282.17.20 - Fax: 02/230.53.89

- HOELANG NOG WACHTEN OP ZEERESERVATEN IN DE NOORDZEE?
- JEAN-LOUIS HERRIER OVER INTEGRAAL KUSTZONEBEHEER.
- VLAAMSE GEMEENTEN EN DUURZAAM BOUWEN. DE TOEKOMST?
- SPAANSE COTO DOÑANA VREEST VOOR NIEUWE RAMP.
- TIPS VOOR EEN MILIEUVRIENDELIJKE ZONNEBEURT.

Inhoud

Commentaar

2

Hoe duurzaam is onze kust?

Omslagverhaal

3-6

Een zeereservaat in de Noordzee?

Even wachten nog graag...

Ledenblad

7

Over vinkjes vangen zo net voor de verkiezingen...

Interview

8-11

Met Jean-Louis Herrier, ambtenaar bij Aminal maar bovenal natuurliefhebber in hart en nieren.

Flitsen

12

Bestrijdingsmiddelen in eigen huis? Dumpen die handell!

Beleid

13-15

Vibe wou wel eens weten wat de Vlaamse gemeenten denken over duurzaam bouwen.

Verkiezingen '99

16-17

De kippen crisis was toch nog ergens goed voor. Als het regeerakkoord nu ook nog met groene inkt wordt geschreven, dan zijn we helemaal tevreden...

Boek en Milieu

18-19

Boekjes, boekjes, boekjes,...

Ecotips

20-21

U trekt straks naar het strand? U ligt in de eigen tuin wel even in het zonnetje? Dan geven wij u een tip voor de juiste crème.

Frontlijn

23-25

Varkens? Daar zetten wij gewoon even het mes in.

Wet en Mina

26

Het nieuwe decreet op de ruimtelijke ordening? U leest er alles over.

Internationaal

27-29

Het Spaanse nationaal park Doñana lijkt zijn wonden.

Puzzelen

30

Met opnieuw enkele interessante Stichting Leefmilieu-boeken in de prijzenkast.

Kalender

31

Een zomer vol activiteit...

Straks trekken duizenden toeristen opnieuw richting kust. De noodzaak aan een duurzaam kustzonebeheer dringt zich steeds meer op...

(dia voorkaft: Luc Verhaegen)

C O M M E N T A A R

Onze kust op weg naar duurzame ontwikkeling?

De zee staat nog steeds symbool voor de ontembare macht van de natuur. Een dagje uitwaaien aan de kust met zicht op verre, onbezoedelde einders... Het blijft één van de populairste confrontaties met de natuurkrachten. Al kijk je dan best niet opzij naar de 'atlantic-wal' van betonnen vakantiedozen in onze verminkte duinen en let je best niet op het aanspoelsel van wegwerproducten allerhande...

De Noordzee wordt voor allerlei doeleinden gebruikt. Ze moet vis en aardgas ophoesten en de toevoer van allerlei afvalstoffen verwerken. Ze transporteert gevaarlijke en vervuulende scheepsvrachten en kent steeds meer pleziervaart. Al deze activiteiten eisen hun tol van de diversiteit aan zeebewoners. Een 'duurzaam' beheer van onze kustwateren moet het gebruik van de natuurlijke rijkdommen kunnen verzoenen met de bescherming van de biodiversiteit. Dit is de opdracht van de federale regering, bevoegd voor onze territoriale wateren. De uitvoering van de nieuwe federale wet op het 'Mariene Milieu' is echter in volle verkiezingskoorts gebotst op het klassieke veto van de betrokken economische sectoren: visserij en toerisme.

Deze tegenvaller mag evenwel de uitbouw van een integraal kustzonebeheer niet belemmeren. Mits het nodige overleg, eventueel gekoppeld aan een noodzakelijke bijsturing, moet men erin slagen om de mooie doelstellingen van de nieuwe wet in de praktijk vorm te geven. Misschien is de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling wel het best geplaatst om hiervoor de geschikte aanzet te geven?

Lieve Grauls

C O L O F O N

Milieurama

19de jaargang - Maandblad van de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

Redactie en Administratie

Bond Beter Leefmilieu
Tweckerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax. 02/230.53.89
email: hostmaster@bblv.be
http://www.ecomarkt.net/bbl/

Abonnementen

80 frank (los nummer),
750 frank (jaarabonnement),
1.500 frank (steunabonnement),
1.500 (abonnement buitenland).
Betaling kan op rekeningnummer
001-1475409-18 van Bond Beter Leefmilieu vzw.

Combi-Abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog contact op met het BBL-secretariaat.

Hoofdredacteur en

Verantwoordelijke Uitgever

Lieve Grauls,
Tweckerkenstraat 47, 1000 Brussel

Bindredacteur

Piet Decoster

Werken mee aan dit nummer:

Stefaan Claeys, Ilse Degerickx, Charles De Buyser, Piet Decoster, Lieve Grauls, Erik Grietens, Danny Jacobs, Martine Langen, Bea Lootens, Bart Martens,
Valerie Puttevels, Dirk Serneels, Sandra Van Aerschot, Jo Van Assche, Johan Vandewalle, Saar Van Hauwermeiren, Jan Vanherk, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel.

Foto's

Frans Geys, Kristel Peeters, Luc Verhaegen

Illustraties

Hilaire

Vormgeving en druk

VUMpress

Copyright

Overname van artikelen wordt aanbevolen, mits bronvermelding.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

Papier

Milieurama wordt (uiteraard) gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier, de kaff is niet-chloorgebleekt. Gooi deze Milieurama niet zomaar weg! Geef hem door aan vrienden of geïnteresseerden. Volledig uitgelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje bij het oud papier!

Eerste zeereservaten in Noordzee nog niet voor morgen...

Straks komt de vloedgolf weer op gang. De valiezen van duizenden toeristen staan ongetwijfeld al gepakt om de komende weken en maanden richting kust te bollen. Een winterbevolking van nauwelijks 250.000 hoofden groeit dan plots uit tot een massa van 3 miljoen kustbewoners: Vlamingen, Walen, Engelsen, Fransen, Duitsers,... Hoeft het gezegd dat het ecosysteem van zee, strand en polders op die manier onder druk komt te staan? De voorbije jaren werden nochtans heel wat stappen gezet om natuur en milieu aan onze kust beter te beschermen. Zo werd op 20 januari van dit jaar bijvoorbeeld de 'Wet op het Mariene Milieu' goedgekeurd. Maar precies die deed aan de kust nogal wat zand opwaaien...

"Het valt zeker niet altijd mee om de bevolking en de lokale besturen te overtuigen van de noodzaak aan een duurzame bescherming van onze kust en de Noordzee in het algemeen". John Van Gompel, dierenarts én de drijvende kracht achter de Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw weet waarover hij praat. Hij is onder meer de inspirator van het Plan Zeehond, een ambitieus actie-

plan dat de IJzermonding wil consolideren als een belangrijk natuurgebied waar in de toekomst opnieuw zeehonden een broedplaats moeten kunnen vinden. Maar voor de Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw is een duurzame bescherming van onze kust veel meer dan de afbakening van zomaar één reservaat. "Ooit was de kust een ononderbroken landschapsecologische eenheid van ►

Een bescherming van een aantal natuurgebieden aan de kust is noodzakelijk.

De wet op het Mariene Milieu wil drie gebieden voor onze kust afbakenen als zeereservaat. Waar watersport en beroepsvisserij een strikte beperking zouden opgelegd krijgen.

zee, strand, slikken, schorren, duinen, duin-polderovergangszones en polders. Maar de menselijke soort is doorheen heel haar geschiedenis natuurlijk wel bepalend geweest voor de ontwikkeling van het kustecosysteem", vertelt John Van Gompel. "Op zich is daar niets verkeerd aan, zolang het ecologisch evenwicht door deze activiteiten niet verstoord wordt. Maar precies daar wringt nu juist het schoentje. Bepaalde activiteiten zoals de exploitatie van levende en niet-levende

rijkdommen hebben geleid tot een degradatie van het hele kustecosysteem. We hebben het dan bijvoorbeeld over visserij, zand- en grondwaterwinning, toerisme, recreatie,...".

Duinen versnipperd

Dat het ecologisch evenwicht aan onze kust inderdaad grondig is verstoord, is duidelijk. Ondanks een waslijst aan internationale verdragen blijft de Noordzee

nog al te vaak een stortplaats en een riool. "Olievervuiling, verstoring en verstikking door afval zijn heel belangrijke doodsoorzaken voor zeevogels en zeezoogdieren", weet John Van Gompel. "Maar ook de uitbouw van havens, de uitbaggering van vaargeulen en harde kustverdedigingsinfrastructuren verstoren de sedimentuitwisseling tussen de zandbanken in zee, het strand en de duinen met een verhoogde kusterosie als gevolg". En dan zijn er uiteraard ook nog de duinen. John Van Gompel: "Het duinlandschap is momenteel gekenmerkt door een hoge graad van versnippering. Ruim de helft van de duinengordel werd volgebouwd. De overblijvende duinen kennen geen aangepast beheer zodat ze geleidelijk aan het verloederen zijn".

Vissers zijn boos

Kortom, het ecosysteem aan onze kust heeft het inderdaad niet onder de markt. Toch worden ook inspanningen geleverd om het tij te doen keren. Zo werd op 20 januari bijvoorbeeld de wet 'ter bescherming van het Mariene Milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België' goedgekeurd. Een initiatief van

Oprichting Duinenfonds blijft prioriteit

De Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw zit niet stil. De voorbije jaren ontpopte deze afdeling van Natuurreservaten vzw zich tot een belangrijke gesprekspartner én katalysator voor het natuurbehoud aan onze kust. Hun lijfdocument is een '10-puntenprogramma voor een geïntegreerd kustzonebeheer'. Ondertussen werden al enkele eisen ingewilligd. Zoals bijvoorbeeld de bescherming van de resterende duinen via het duinendecreet. "Maar toch blijft er nog heel wat werk te doen", zegt John Van Gompel van de Kustwerkgroep. "Zo willen we bijvoorbeeld dat de overheid alle overblijvende duin- en duin-polderovergangszones aankoopt. Daarnaast blijven we ook pleiten voor een apart Duinenfonds dat ons moet toelaten binnen een periode van 20 jaar alle overblijvende duingebieden van de kust systematisch aan te kopen. Zo'n Duinenfonds zou moeten gespijsd worden door de Vlaamse overheid, het provinciebestuur, de gemeenten, verenigingen en particulieren". Voorlopig liet de Vlaamse regering alvast weten dat het Duinenfonds voor haar geen prioriteit is, maar toch blijft Natuurreservaten vzw pleiten voor de oprichting ervan.

Mechanisch strandreinigen zorgt voor heel wat schade

Eén van de eisen van het 10-puntenprogramma van de Kustwerkgroep van Natuurreservaten vzw is o.m. ook een ecologisch verantwoord recreatief medegebruik. Want dat de enorme toeloop van toeristen het ecosysteem aan de kust danig onder druk zet, is duidelijk. Maar wanneer men het heeft over de gevolgen van het toerisme voor de natuur aan de kust, wordt veelal gepraat over zaken zoals gemotoriseerde vormen van recreatie of de enorme hoeveelheden water die uit de duinen worden opgepompt tijdens het zomerseizoen. "Toch zijn er ook nog andere, minder evidente problemen", stipuleert Francis Kerckhof van de Vereniging voor Mariene Biologie. "Eén ervan is bijvoorbeeld het mechanisch strandreinigen waardoor heel wat organisch materiaal en kiemplanten worden beschadigd of van het strand worden verwijderd. Een hele reeks kustplanten wordt zo in hun voortbestaan bedreigd". Nochtans is strandmonitoring op wetenschappelijk vlak bijzonder interessant. "Bovendien blijkt dat, alhoewel men de stranden vooral gaat reinigen ten behoeve van de toeristen, zonnebaders juist niet gaan zitten op die plaatsen waar het strand is schoongemaakt door machines", voegt Francis Kerckhof er nog aan toe. "Laat staan dat die machines alle afval verwijderen. Zorg er gewoon voor dat er meer vuilnisbakken worden geplaatst of, beter nog, dat de toeristen gewoon minder wegwerp-producten meebrengen".

staatssecretaris voor Leefmilieu Jan Peeters. De wet mag dan al met unanimiteit zijn goedgekeurd, toch dient één en ander te worden genuanceerd. Zo blijft het voorlopig nog wachten op de uitvoeringsbesluiten maar vooral het ietwat ongelukkig en vroegtijdig uitlekken van de wet zorgde aan de kust voor nogal wat opschudding. Heel wat kustburgemeesters lieten prompt horen dat de wet voor hen niet kon. Ook de Vlaamse Vereniging voor Watersport reageerde furieus. "Door dat vroegtijdig uitlekken, groeide de wet vanzelfsprekend uit tot

een geladen dossier dat de pre-electrale kustkoorts aardig omhoog stuwde", geeft Fabienne Martens van het kabinet van staatssecretaris Peeters toe. "Nochtans is die wet een logisch vervolg op internationale conventies zoals Ramsar die ook door ons land zijn ondertekend en dus moeten worden geïmplementeerd. We hebben ons bij de uitwerking gebaseerd op het voorzorgsbeginsel en het principe van 'de vervuiler betaalt'. Dat zijn uitgangspunten die ondertussen zowat door iedereen aanvaard zijn als de basisprincipes van elk milieubeleid".

Vlaamse Banken

De wet op het Mariene Milieu omvat een waslijst aan maatregelen om de ecologische continuïteit van ons kustecosysteem te garanderen. Maar toch was het vooral de geplande afbakening van 3 zogenaamde 'zeereservaten' die bij zowel de visserijsector als de watersportfederaties kwaad bloed zette. "Het is inderdaad de bedoeling om 3 zones voor onze kust een meer solide bescherming te geven", aldus nog Fabienne Martens. "Het gaat in eerste instantie om de strook van De Panne tot aan de grens met Frankrijk, de Vlaamse Banken dus. Daarnaast is er nog het gebied voor het natuurreservaat van Lombardsijde en tenslotte een afbakening van een gebied voor het natuurreservaat van Heist". Het is de bedoeling van staatssecretaris Peeters om de activiteit binnen die reservaten verregaand terug te schroeven. Zo zou de beroepsvisserij er drastisch worden beperkt. Ook watersport zou in de afgebakende zones volledig uitgesloten zijn. Rondom de reservaten wordt ook een bufferzone afgelijnd waar visserij en watersport dan wel niet volledig verboden worden, maar toch strikte beperkingen krijgen opgelegd.

"Wij vinden die wetgeving zonder meer een stap in de goede richting", vindt Jan Haelters van de Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee (BMM).

Door allerlei bouwsels is de natuurlijke band tussen zee, strand, duinen en polders grondig verstoord.

"Voor het eerst wordt een poging gedaan om internationale verdragen te implementeren. De idee om een drietal reservaten af te bakenen, is positief. Wij merken dagelijks dat er bijvoorbeeld nog steeds bijzonder intensief wordt gevestigd op plaatsen waar dat niet hoort. Bovendien heb je, ondanks de verscherpte controle, nog steeds heel wat illegale lozingen van olie op zee. In die zin zijn wij voorstander om een aantal zones in zee wettelijk af te bakenen. De Vlaamse Banken bijvoorbeeld worden gekenmerkt door een bijzonder waardevol bodemleven. Niet voor niets is dat gebied integraal beschermd door de Habitatrictlijn. Eigenlijk is het niet meer dan logisch dat die bescherming nu ook in onze nationale wetgeving een vertaling krijgt".

Wie was het lek?

Toch geeft ook Jan Haelters toe dat staatssecretaris Jan Peeters het spel niet echt handig heeft gespeeld: "Je kon er donder op zeggen dat bepaalde drukingsgroepen furieus zouden reageren. Beter was geweest om vooraf uitgebreider overleg te plegen". Maar volgens Fabienne Martens was dat ook de bedoeling. De ontwerpakte zou stapsgewijs worden besproken met de sector van de beroepsvisserij en de kustburgemeesters. "Er was in dat verband ook uitgebreid overleg met het kabinet van landbouw", zegt Fabienne Martens. "Precies om de gevoeligheden met de visserijsector maximaal uit te klaren". Vraag is dan ook waarom de wet zo vroegtijdig werd gelekt? "Het antwoord is vrij simpel", reageert Michiel Maertens, Agalev-kopstuk aan de kust. "Het lek moet worden gesitueerd binnen het kabinet van landbouw. Zij hebben onder één hoedje gespeeld met de sector van de beroepsvisserij door hen vooraf duidelijk te briefen over de voorliggende inhoud van de wet. En dat is vanzelfsprekend vragen om problemen...". Voor de Vlaamse Vereniging voor Watersport (VVW) is het alvast zo klaar als een klontje dat de voorgestelde wet niet kan. Vooral de afbakening van 3 reservaten én de beperking van watersportactiviteiten die daarmee gepaard gaan, is voor hen onaanvaardbaar. "Je zal het ecologisch evenwicht van de Noordzee niet herstellen door zomaar lukraak 3 gebieden af te sluiten en die te beschermen als reservaat. Wij voelen ons gevisseerd als sector, vooral dan omdat precies onze sector de voorbije jaren heel wat inspanningen

heeft gedaan om het milieu te ontzien", klinkt het bij Steven Desloovere van VVW. "Ook wij beseffen maar al te goed dat je zonder proper water ook geen watersport kan blijven garanderen. Maar alle sectoren moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Wij hebben de indruk dat binnen de voorliggende wet vooral de zwakkere sectoren worden gevisseerd. Want leg mij eens uit hoe het komt dat bijvoorbeeld in en om de militaire domeinen wel nog alles kan. Daar wordt geen enkele beperking opgelegd. Bizar, want het lijkt me evident dat zeehondjes sneller op de vlucht zullen slaan voor het gebulder in de buurt van zo'n militair domein dan voor enkele zeilboten die in hun buurt komen".

Natuursector niet welkom

Vraag is uiteraard hoe één en ander nu verder moet? De wet mag dan al unaniem zijn goedgekeurd, op uitvoeringsbesluiten blijft het nog steeds wachten. Bovendien is het maar de vraag of de nieuwe staatssecretaris van Leefmilieu bijzonder enthousiast zal zijn om de wet op het Mariene Milieu snel af te ronden? "Daar twijfel ik niet aan", klinkt het zelfverzekerd bij Fabienne Martens. "Ons land moet nu eenmaal zijn verantwoordelijkheid nemen om een aantal internationale verdragen te implementeren. Daar kan je niet omheen". Om de lont ietwat uit het kruitvat te halen, gaf staatssecretaris Peeters de opdracht aan provinciegouverneur Paul Breyne om op korte termijn een 'constructief' overleg met alle betrokken partijen op gang te brengen. Een missie die het West-Vlaamse provinciebestuur met grote bereidheid op zich nam.

"Eind juni brengen we voor het eerst alle betrokken sectoren rond de tafel om te noteren wat hun voorstellen en bezwaren zijn", klinkt het bij Van Heymissen van het Provinciebestuur West-Vlaanderen. "Wij begrijpen dat bepaalde sectoren ietwat geprikkeld hebben gereageerd op de voorliggende wetgeving. Je kan nu eenmaal niet zomaar een aantal reservaten gaan afbakenen zonder vooraf de economische gevolgen daarvan duidelijk in kaart te brengen. Wij willen op zoek gaan naar een evenwicht tussen enerzijds de belangen van bijvoorbeeld de watersporters, beroepsvisserij en het havenbestuur én anderzijds de noodzaak om onze Noordzee duurzaam te beschermen. Het is onze bedoeling om tegen september een advies te formuleren waar dan op niveau van het staatssecretariaat voor leefmilieu rekening mee gehouden kan worden. Wellicht kan er na de verkiezingen in een meer serene klimaat hierover worden onderhandeld". Toch is het bizar om vast te stellen dat precies de milieubeweging bij dat provinciale overleg niet wordt uitgenodigd. "Liever niet", argumenteert dhr. Van Heymissen. "We willen in eerste instantie vooral een constructief overleg op gang brengen zonder meteen de tegenstelling tussen economische en ecologische belangen te benadrukken. Maar niks sluit uit dat in een eventuele tweede fase ook de natuur- en milieusector zijn zegje mag doen".

Piet Decoster
Foto's: Luc Verhaegen

Waterwinning in de duinen is één van de belangrijkste milieuproblemen waar onze kust de voorbije jaren mee te maken had.

Hoe belangrijk is de Vogelrichtlijn in Vlaanderen?

De Vogelrichtlijn van de Europese Unie bestaat 20 jaar en dat was voor Natuurreservaten vzw het sein voor de uitgave van een lijvige brochure waarin de historie, de inhoud en de mogelijkheden van de Vogelrichtlijn op een rijtje worden gezet. Die Vogelrichtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de lidstaten van de Europese Commissie. Die Vogelrichtlijn werd in '92 aangevuld met de Habitatrichtlijn die zich richt op de bescherming van soorten en natuurlijke habitats met uitzondering van vogels en hun leefgebieden. In de EU-

Habitatrichtlijn werden de bepalingen rond de aanduiding en invulling van de Vogel- en Habitatrichtlijnen verduidelijkt. De nieuwe brochure van Natuurreservaten vzw schetst ondermeer hoe de Vogelrichtlijn in Vlaanderen wordt ingevuld. Welke gebieden zijn bij ons aangeduid als Vogelrichtlijngebied? Hoe zijn die ingepast in de Vlaamse wetgeving? En betekenen ze een garantie voor bescherming? Tegelijk bevat de brochure ook een handvol voorstellen tot een verbeterde invulling van de EU-Vogelrichtlijn in het Vlaamse milieubeleid. Uiteraard lees je ook welke gebieden en gemeenten deel uitmaken van een EU-Vogelrichtlijngebied.

i Natuurreservaten vzw, Kon. Ste. Mariastraat 105, 1030 Brussel, Tel. 02/245.43.00., Fax. 02/245.39.33., e-mail: nr@bitserv.com

Vogelbescherming fluit Kelchtermans terug

Vogelbescherming Vlaanderen is niet te spreken over de manier waarop milieuminister Kelchtermans, enkele dagen voor de verkiezingen van 13 juni, alsnog de 'vinkenbevoorrading', lees: de ongecontroleerde vangst van wilde vinken, heeft geregeld. Op 19 april vernietigde de Raad van State immers, precies op verzoek van Vogelbescherming Vlaanderen, een ministerieel besluit van 10 september '98 tot regeling van de bevoorrading van de vinkeniers en tot stimulering van de vinkenkweek voor de periode 1998-2002'. Maar dat belette minister Kelchtermans niet om, zonder bij de Raad van State een hoogdringend advies in te winnen, enkele dagen voor de verkiezingen op de frontpagina van het weekblad van de Algemene Vinkeniersbond toch de belofte te doen dat het ministerieel besluit zou worden goedgekeurd. Anders gezegd, dat de vangst van vinken gewoon kan worden verdergezet. Voor Vogel-

bescherming Vlaanderen is dit onaanvaardbaar en de vereniging kondigde dan ook prompt aan bij de Raad van State een kortgeding in te stellen. De vereniging vindt de vangst van vinken totaal misplaatst, vooral nu blijkt dat de kweek van vinken in gevangenschap bijzonder succesvol is.

i Vogelbescherming Vlaanderen, Veeweydestraat 43, 1070 Brussel, tel. 02 / 521 28 50, fax 02 / 527 09 89

Zoekend zomeren met Wielewaal 's Heerenbosch

De hele zomer lang organiseert Wielewaal 's Heerenbosch in en rond Dendermonde zijn zomerzoektocht, een puzzeltocht voor iedereen die graag in de natuur vertoeft. Je kan elke dag van de zomervakantie inschrijven voor een prachtig parcours van 5 kilometer. Langsheen dat parcours krijg je allerlei vragen die voor iedereen op te lossen zijn en, uiteraard, te maken hebben met milieu en natuur rondom Dendermonde. Voor die zoektochters die ook een kluit willen aan de iets moeilijker vragen, kan er eveneens worden meegedongen naar een extra prijs.

i Wielewaal 's Heerenbosch, Neerveldstraat 149, 1745 Opwijk, Tel. & Fax. 052/35.73.50.

Tierra op zoek naar herten

Uw zomervakantie is al gepland, maar u kijkt nu reeds uit naar een leuk uitstapje ergens in september? Dan is de 'Hertenbrons' van Tierra! vzw misschien iets voor jou. Dat tripje vindt plaats van vrijdagavond 24 tot zondagavond 26 september in en om de Hoge Veluwe. De bronsttijd van edelherten loopt van half september tot half oktober en het Tierra-verblijf valt rond het hoogtepunt van dit jaarlijks ritueel. Als het 's nachts kouder wordt, laten de volwassen mannetjes hun paringsroep, het burlen, horen. Op die manier bakenen ze hun territorium af en brengen ze de vrouwtjes van hun aanwezigheid op de hoogte. Tierra! serveert de mogelijkheid om dit unieke schouwspel van zeer dichtbij mee te maken in de Nederlandse Hoge Veluwe. Per fiets of te voet worden de uitgestrekte loof- en naaldbossen, heiden en vennetjes verkend. Bij valavond en zonsopgang kan je vanuit uitkijkpunten de herten rustig observeren. En ook het culturele aspect komt aan bod met een bezoek aan het alomvermaarde Kröller-Müller museum, het erbijhorende Beeldenpark en het Museonder: een ondergronds museum dat een beeld geeft van alles wat onder de grond leeft. De deelnameprijs bedraagt 3.750 frank, overnachtingen en begeleiding inbegrepen.

! TIERRA !

vzw

i Tierra vzw, Heidebergstraat 223, 3010 Leuven, Tel. & Fax. 016/25.56.16., e-mail: tierra@skynet.be

INTERVIEW

"Duurzame bescherming van onze kust is essentieel voor het toerisme"

Hoe gaat het met onze kust? Het is uiteraard niet alleen een vraag die natuur- en milieuorganisaties bezighoudt. Ook vanuit de politieke wereld wordt het belang van een degelijk kustbeheer de voorbije jaren steeds meer onderkend. "Er is de voorbije jaren degelijk werk verricht", vindt Jean-Louis Herrier van de Afdeling Natuur van Aminal. Hij is één van de voornaamste architecten van het Duinendecreet, probeert sinds begin jaren '90 de noodzaak van een 'Integraal Kustzonebeheer' op de politieke tafel te schuiven maar is vooral, kan het anders, met hart en ziel aan kust en zee verknocht...

? *Hoe gaat het eigenlijk met onze kust? De voorbije maanden en jaren hebben nogal wat mensen de mond vol van de noodzaak aan een 'integraal kustzonebeheer'. Maar wat wordt daarmee precies bedoeld?*

Je hoeft helemaal geen marien bioloog te zijn om te zien dat het kustecosysteem de voorbije decennia drastisch is verstoord. De oorzaken daarvan zijn onderhand genoegzaam bekend: industriële activiteiten, toerisme en recreatie, de intensivering van de landbouw, overbevissing,... Dit is uiteraard geen fenomeen dat zich uitsluitend bij ons voordoet maar ook in andere Europese landen wordt erkend. Vandaar dat op Europees niveau sinds enkele jaren de noodzaak aan een integraal kustzonebeheer wordt onderlijnd. Dat komt er eigenlijk op neer dat alle activiteiten die zich in en om de kust ontplooiën, ook rekening houden met de draagkracht van natuur en milieu. Heel concreet betekent dit bijvoorbeeld dat je niet langer resoluut kiest voor de gangbare, betonnen dijken als kustverdediging maar dat je op zoek gaat naar andere kustverdedigingsmechanismen die nauwer aanleunen bij de natuurlijke sedimentuitwisseling tussen zee, strand en duinen.

Tevreden over Duinendecreet

? *Het lijkt erop dat precies die band tussen zee, strand, duinen en polders de voorbije jaren ernstig is verstoord. Klopt die indruk?*

Uiteraard. De mens heeft de neiging om alles netjes een plaats te geven en precies die drang naar orde laat in de natuur zijn

sporen na. Na de tweede wereldoorlog is de Belgische kustlijn netjes volgebouwd en werden overal wegen aangelegd. Zoals ik daarnet al zei, heeft dat de sedimentuitwisseling tussen zee en strand drastisch verstoord. Een ander probleem heeft te maken met de watervoorziening. In de duinen is er zoet grondwater dat gretig wordt opgepompt om de badsteden van drinkwater te voorzien. De voorbije jaren is er in de Polders nogal stevig gedraineerd, ondermeer voor de landbouw, waardoor uiteraard het water uit de duinen versneld wordt afgevoerd. En net die grondwaterspiegel in de duinen is voor het ecosysteem aan de kust bijzonder belangrijk. Uiteraard moet je rekening houden met menselijke activiteiten en economische randvoorwaarden. Zo spreekt het voor zich dat je onze kustlijn niet zomaar enkele kilometers landinwaarts kan opschuiven om zo een nieuwe zeetransgressie mogelijk te maken. Maar je kan binnen die randvoorwaarden wel een reeks maatregelen nemen waardoor de resterende natuurwaarden maximaal worden beschermd.

? *Zoals bijvoorbeeld het Duinendecreet dat, toen het finaal werd goedgekeurd, nogal wat stof deed opwaaien. Uzelf bent één van de architecten van dat Duinendecreet.*

Tevreden van uw werk?

Van de meeste wetten en regels die ik heb meegemaakt, is dit Duinendecreet toch de wet die het best wordt toegepast en nageleefd. De doelstelling van het Duinendecreet is een bouwverbod in precies die duinen die nog geen afdoende bescherming genieten via de gewestplannen. Onze kust heeft momenteel zo'n 3.600 hectare duinen waarvan er 2.500 ingekleurd staan als groengebied in de gewestplannen. Maar de resterende 1.100 hectare waren tot voor kort onderwerp van heel wat speculatie. Het is die oppervlakte die we binnen het Duinendecreet wilden beschermen. Ondanks nogal wat protest zijn we er toch maar in geslaagd die uitvoeringsbesluiten in de vorige en huidige legislatuur goedgekeurd te krijgen. En ik vind dus dat dit Duinendecreet goed wordt nageleefd.

Duinenfonds naar af

? *Toch leek het erop dat de Vlaamse overheid ook hier in snelheid zou worden genomen en dat enkele handige bouwspeculatores nog gauw hun project konden realiseren?*

Dat is nauwelijks te vermijden en wellicht inherent aan onze manier van werken. Als je bekendmaakt dat de duinen zullen worden beschermd, dan kan je er donder op zeggen dat er enkele gladdes jongens toch nog gauw zullen proberen hun ding te realiseren. In sommige gevallen is dat inderdaad gelukt. Toch gaat het hier uiteindelijk maar om een marginaal deel van datgene dat we initieel wilden beschermen. Het lijkt me belangrijker om onze aandacht nu toe te spitsen op andere bedreigingen voor die duingebieden. Zoals bijvoorbeeld de verdroging en de steeds toenemende druk van recreatie. Maar dat soort problemen kan je alleen maar aanpakken als je voldoende duingebieden kan verwerven en ze actief kan beheren. Binnen de afdeling Natuur is dan ook een project opgestart om elk jaar minstens 50 hectaren te verwerven.

Vanuit de milieubeweging wordt in dat verband gepleit voor de oprichting van een Duinenfonds dat binnen een periode van 20 jaar alle overblijvende duingebieden moet kunnen aankopen. Maar de Vlaamse regering legde dat voorstel netjes naast zich neer. Een spijtige zaak?

De Vlaamse regering heeft geoordeeld dat zo'n Duinenfonds niet noodzakelijk is omdat er momenteel op de begroting reeds voldoende middelen aanwezig zijn om duinen te verwerven. Het klopt inderdaad dat we nu reeds gebieden aankopen maar het gaat toch een stuk trager dan eigenlijk noodzakelijk is. Bovendien word je geconfronteerd met het probleem van de verkoopbereidheid. Veel eigenaars van duingebieden zijn nog steeds niet bereid om gronden te verkopen omdat ze speculeren dat die naar de toekomst toe misschien toch nog zullen kunnen worden omgezet naar bouwgrond. In die zin was de oprichting van een Duinenfonds zonder meer een goede beslissing geweest.

Geen havenuitbreiding

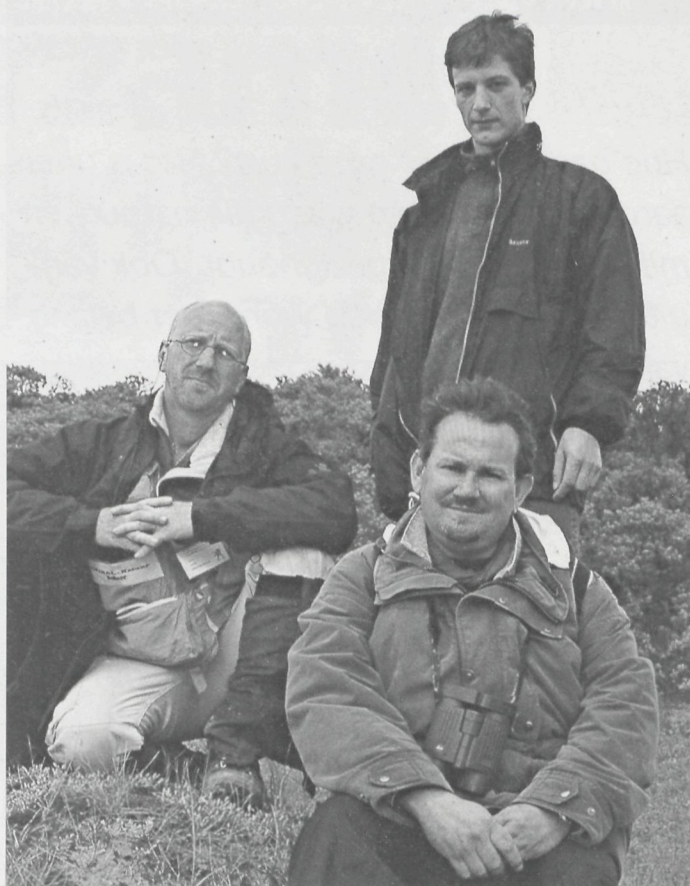
Je wees daarnet al op het belang van de polders. Hoe is het daarmee gesteld aan de kust?

De polders hebben vooral aan kwaliteit ingeboet door een intensivering van de landbouwactiviteiten. De reliëfrijke graslanden die heel belangrijk zijn voor bijvoorbeeld weidevogels werden de voorbije jaren op grote schaal omgeploegd en omgevormd tot akkers. Uiteraard zorgt de intensivering van de landbouw er ook voor dat er steeds meer wordt bemest waardoor er teveel nitraten in het grondwater terecht komen. Toch is het verkeerd om de zwarte piet alleen naar de landbouwsector toe te schuiven. Sinds de jaren '60 is ook heel wat waardevolle poldergrond opgeofferd aan de industrie. Het meest schrijnende voorbeeld is dat in Ramskapelle, waar één van de meest waardevolle poldergebieden van Europa, 1.200 hectare groot, werd opgeofferd voor de uitbreiding van de haven van Zeebrugge. Het gebied ligt er momenteel opgespoten maar ongebruikt bij en, datgene wat nog niet is opgespoten, is nog steeds een habitat voor diverse waardevolle vogelsoorten.

Maar de kans dat dit zo blijft, is miniem. In het licht van de steeds toenemende internationale concurrentie leeft ook in Zeebrugge de drang om de haven uit te breiden?

Inderdaad, het ziet er naar uit dat die relicten op korte termijn zullen moeten wijken voor de industriële ontwikkeling. Momenteel is in de buurt van de Zeebrugse haven ruim 1.000

Jean-Louis Herrier en zijn collega's van de Afdeling Natuur: "Van de meeste wetten en regels die ik heb meegemaakt, is het Duinendecreet toch de wetgeving die het best wordt toegepast".

hectare als industriegebied ingekleurd maar die zijn uiteraard nog lang niet allemaal gerealiseerd. Daar zitten enkele zeer waardevolle poldergraslanden tussen. Die trouwens ook een bescherming genieten als EU-Vogelrichtlijngebied. En waar men dus niet zomaar alles kan realiseren. Dat biedt op zijn minst enige garantie.

Al is die dan toch niet bijster groot. Ook de polder in Doel is beschermd als EU-Vogelrichtlijngebied maar als het erop aankomt lijkt het erop dat economische belangen net iets belangrijker zijn dan natuur?

Misschien wordt dit met het nieuwe natuurbewehoudsdecreet wel anders? Daarin is bepaald dat binnen een EU-Vogelrichtlijn een natuurvergunning verplicht is wanneer dergelijke werken moeten worden uitgevoerd. Al is het advies van de afdeling Natuur in dat verband wel niet eens bindend. Toch zal het niet zo evident zijn voor de Zeebrugse haven om in de toekomst ook nog een uitbreiding te realiseren buiten het bestaande industriegebied. Ik ben ervan overtuigd dat ze maar wat graag een aantal gebieden die momenteel niet als dusdanig zijn ingekleurd ook willen annexeren als industriegebied. Maar zelfs rekening houdend met de macht van de havenlobby ben ik ervan overtuigd dat dit geen realistisch scenario is.

Hoe moeilijk is het om ook de lokale besturen aan onze kust te overtuigen van de noodzaak aan een integraal kustbeheer? Vaak lijkt het erop dat precies die lokale overheden bewust een nogal onafhankelijke koers willen varen?

Dat klopt maar gedeeltelijk. Uiteraard reageerden de kustburgemeesters nogal hevig toen recentelijk de wet op het mariene

milieu werd voorgesteld. Maar dat had meer te maken met het vroegtijdig uitlekken ervan, en dus met een gebrek aan communicatie, dan wel met de inhoud van de voorgestelde wetgeving. Vaak is het ook niet makkelijk om nog een duidelijk zicht te krijgen op de precieze bevoegdheidsverdeling. Heel wat problemen hebben ook daarmee te maken. Neem nu bijvoorbeeld het strand. Dat valt voor het grootste deel buiten de perimeter van de gewestplannen. Het heeft dus op de meeste plaatsen gewoon geen bescherming. Sommige besturen interpreteren dat alsof er helemaal geen vergunningen nodig zijn om een bouwwerk op te trekken. Een foute redenering, want wanneer er geen gewestplan is dat dienst doet als toetssteen dan dient de gemachtigde ambtenaar ruimtelijke ordening zich uit te spreken over de opportuniteit van een bouwwerk. Bovendien heb je dan ook nog eens gemeentebesturen die bepaalde delen van het strand in concessie hebben. Kortom, er is momenteel al teveel plaats voor een subjectieve beoordeling. De kust heeft nood aan een objectief toetsingskader inzake ruimtelijke ordening.

? Dat heeft uiteraard ook te maken met de bevoegdheidsverdeling tussen Vlaamse en federale overheid. Ook die is absoluut niet logisch en doorzichtig. Zou het niet beter zijn om die hele bevoegdheid naar één niveau over te hevelen?

Dat denk ik niet. Ik geef graag toe dat op dit ogenblik de bevoegdheidsverdeling niet altijd even duidelijk is en wel eens tot problemen leidt. Al was dat vroeger vaker het geval dan nu. Veel hangt af van de communicatie tussen de diverse overheidsdiensten en die is momenteel meer dan behoorlijk. Met de federale Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee (BMM) en de andere bevoegde diensten wordt bijvoorbeeld heel nauw samengewerkt in de interkabinettenwerkgroep Kustzonebeheer. Het

heeft weinig zin om te eisen dat de kustproblematiek een uitsluitend Vlaamse bevoegdheid wordt. De kust heeft een hoger dan regionaal belang en dus lijkt het me logisch dat dit een federale materie blijft. De bevoegde diensten moeten wel meer slagkracht krijgen. Maar dat is een politieke keuze.

? Heb je de indruk dat de beleidsvoerders de komende jaren inderdaad werk willen maken van een integraal kustzonebeheer? In volle verkiezingsperiode liet de CVP alvast weten dat ze de 'roodgroene betutteling' beu was. Betekent dit volgens jou dat de inspanningen die de voorbije jaren zijn ingezet, bijvoorbeeld met het Duinendecreet of de Wet op het Mariene Milieu, zullen worden teruggeschroefd?

Wij voelen ons hier alvast niet gevisieerd door de CVP-kritiek, van roodgroene betutteling hebben wij de voorbije jaren immers niet veel gemerkt. In een electorale periode worden nu eenmaal vaak slogans geslaakt die in essentie niks meer zijn dan een poging om populair of krachtig uit de hoek te komen. Een krachtadig beleid van geïntegreerd kustzonebeheer en natuurbehoud langs de kust behoeft niet het etiket van 'roodgroen'. Dergelijke beleidsopties zijn niet a priori politiek gekleurd. De voorbije jaren is er echter aan onze kust een dynamiek gecreëerd die je niet zomaar kan afremmen. Bovendien is er ook de Europese en internationale context. Heel wat verdragen verplichten ons land om meer aandacht te besteden aan het mariene milieu. Het is dan ook een utopie om te denken dat je de klok na de verkiezingen enkele jaren terug kan draaien. Maar er is vanzelfsprekend meer dan dat. Als we willen dat de kust een toeristische attractie blijft, ook de komende decennia, dan moeten we ervoor zorgen dat dit ecosysteem op een afdoende manier wordt beschermd.

Piet Decoster
foto's: Frans Geys

Flitsen

Hoe raak je op een natuurlijke manier af van die verdomde miertjes?

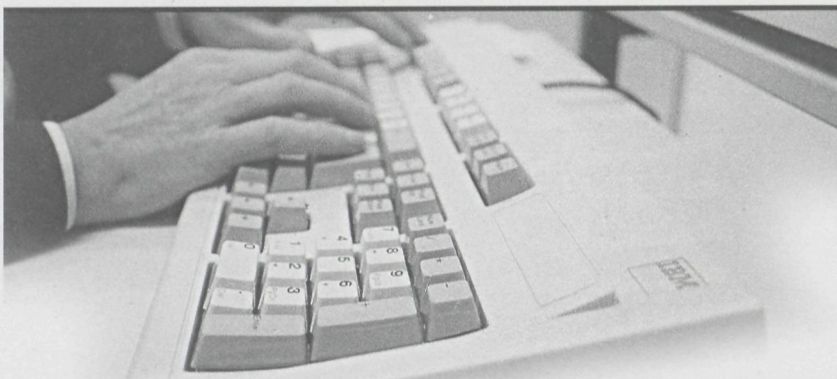
'Bestrijdings-middelen in en om het huis. Alternatieven voor biocidegebruik'. Dat is de titel van een gloednieuwe brochure van de Stichting Leefmilieu die recentelijk werd voorgesteld. Dat nogal wat consumenten en tuinliefhebbers een permanente strijd voeren tegen wat vaak als 'ongedierte' en 'onkruid' wordt bestempeld, is algemeen bekend. De wapens in die strijd zijn niet zelden chemische bestrijdingsmiddelen, gewasbeschermingsmiddelen, biociden, pesticiden,...

Maar die chemicaliën houden altijd een risico in. Ze zijn immers ontworpen om te doden, om leven 'kapot' te krijgen: insecticiden, slakken, planten, schimmels, mossen,... En uiteraard kunnen ze dus ook voor de mens gezondheidsrisico's inhouden. Elk jaar worden duizenden kilo's van deze bestrijdingsmiddelen in en om het huis gebruikt. Ze komen dan in ons milieu, in de

bodem en het grondwater terecht. En wie ze in de moestuin gebruikt, krijgt gega-randeerd een deel van de pesticiden met de zelfgekweekte groenten terug op zijn bord. Met de publicatie van deze brochure wil de Stichting Leefmilieu vzw meer informatie geven over de risico's en de alternatieven bij gebruik van bestrijdingsmiddelen in en om het huis. Een andere houding ten opzichte van 'de spuit' is een eerste stap. Een andere aanpak van tuin-inrichting en -beheer hoort daar zeker ook bij. En een andere manier van groenten telen is een volgende stap. En tenslotte kan men op een milieuvriendelijke manier van heel wat 'ongenode gasten' in en om het huis, zoals bijvoorbeeld bladluizen, houtworm, kakkerlakken, mieren, moten, muizen, vliegen, muggen,... verlost geraken. In deze handige gids vind je alvast de nodige tips netjes op een rijtje gezet.

i Stichting Leefmilieu vzw, Kipdorp 11, 2000 Antwerpen, Tel. 03/231.64.48., Fax. 03/232.63.98., e-mail: leefmilieu@village.uu.net.be

Vakantietijd = Computertijd bij Elcker-Ik

U heeft de komende weken verlof maar u trekt er niet meteen op uit? Of u heeft nog wel wat dagen vrij die u zinvol wil invullen? Dan zijn de computercursussen van Elcker-Ik Antwerpen misschien op jouw maat geknipt. Van maandag 16 tot vrijdag 20 augustus kan je er terecht

voor een computercursus waarin je alles te weten komt over het Word-tekstverwerkingsprogramma. Van maandag 23 tot woensdag 25 augustus wordt dan weer Excel onder de loupe genomen. En op donderdag 26 en vrijdag 27 augustus is het tenslotte de beurt aan Access.

i Elcker-Ik Antwerpen, Breughelstraat 31-33, 2018 Antwerpen, Tel. 03/218.65.60., Fax. 03/281.02.45.

Internationaal festival voor natuurfotografie

Het ligt wel nog even voor ons uit, maar de Bond Verantwoorde Natuurfotografie (BVNF) vzw vraagt ons om nu reeds mee te delen dat de organisatie op 26, 27 en 28 november haar 20ste verjaardag viert. Dat gebeurt in het Cultureel Centrum van Aartselaar met een Internationaal Natuurfotografie Festival. Vijf van Europa's meest gerenommeerde natuurfotografen vertonen er beeldmateriaal dat tot dusver niet of nauwelijks op Belgische bodem werd vertoond. Zo is er een fototentoonstelling van de Duitse Mara Fuhrmann over haar lievelingslandschappen van IJsland en van de Rode Canyons van het Colorado-plateau. De Zweed Jan Stöve zoekt het dan weer in Scandinavische landschappen terwijl Laurie Campbell uit Schotland, één van de huisfotografen van het Britse BBC Wildlife Magazine, vooral aandacht heeft voor de Poema en Patagonië. Klaus Nigge, ook al uit Duitsland, laat zijn hart spreken in Kamchatka en de tot voor kort nauwelijks gefotografeerde Stellers Zeearend. De Nederlander Filip De Nooyer tenslotte brengt verrassende beelden van de Waddenzee.

i Bond Verantwoorde Natuurfotografie (BVNF) vzw, Berkensweg 3, 2950 Kapellen, Tel. & Fax. 03/664.99.91.

Stofmaskers en oordoppen voor Europese ministers

Op 17 juni hebben vertegenwoordigers van milieu- en bewonersorganisaties in Luxemburg een cheque van 45 miljard Euro aangeboden aan de EU-ministers van Transport. De organisaties vroegen andermaal om de subsidies aan de luchtvaartsector, minstens 45 miljard euro per jaar, te beëindigen. De ministers kregen ook een 'vlieg-veld-survival-kit' met een stofmasker, oordoppen, pillen tegen de stress en schapjes om te tellen tijdens slapeloze nachten. De Nederlandse minister Netelenbos verklaarde alvast dat haar kabinet voorstander is van een accijns op kerosine en BTW op vliegtickets maar dat een unaniem besluit van de EU-ministers hiervoor noodzakelijk is. Nederland zou graag een groep van landen zien die op dat vlak het voortouw nemen. Een tip voor de nieuwe Belgische regering?

Duurzaam bouwen in de Vlaamse gemeenten:

Veel regen, een beetje zon...

Duurzaam bouwen is een onderwerp dat steeds meer mensen en ook overheidsbesturen beroert. Diverse Vlaamse steden en gemeenten maakten de voorbije jaren bijvoorbeeld werk van reglementen over aspecten van 'duurzaam bouwen'. Dat blijkt o.m. uit een enquête van het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (Vibe). Bedoeling was een beeld te krijgen welke reglementen en premies er inzake duurzaam bouwen zoal bestaan. En dat blijkt heel wat te zijn. Al is één en ander nogal versnipperd én lijkt een globale visie voorlopig ver te zoeken.

Een eerste opvallend resultaat van de Vibe-studie is dat nogal wat reglementen voor duurzaam bouwen, iets meer dan de helft, eigenlijk neerkomen op een premiestelsel voor de opvang en/of het gebruik van regenwater. Toch is slechts in 18% van die gevallen de opvang van regenwater verplicht. Ook opvallend is dat in de West-Vlaamse gemeenten een aantal verplichtende reglementen opduiken tussen 1977 en 1979. "Maar dit had vooral te maken met waterschaarste in de droge zomer van 1976", meent Peter Thoelen van Vibe. "Vooral vanaf '95 begonnen de andere steden en gemeenten reglementen op regenwateropvang uit te vaardigen. De meeste daarvan kwamen tot stand in 1997 en 1998". Waar vroeger vaak de installatie van een regenwaterreservoir gesubsidieerd werd, stimuleert men de voorbije jaren veel meer het gebruik van regenwater binnenshuis. Dit gaat soms gepaard met hoge subsidiebedragen (tot 30.000 frank) en meer gesofisticeerde, getrapte of gesplitste systemen: hoe meer inspanningen de premie-aanvrager doet om zoveel mogelijk regenwater binnenshuis te gebruiken, hoe meer hij financieel beloond wordt. Of ook: de opvang van regenwater wordt verplicht, installaties voor het gebruik ervan binnenshuis worden gesubsidieerd.

Toch zijn er, precies binnen die premieregelingen, nogal wat verschillen. "Om te beginnen inzake het subsidiebedrag", zegt Peter Thoelen. "Dat kan schommelen van 2.000 tot 30.000 frank. Maar ook de gevraagde minimumopvangcapaciteit kan nogal variëren. En ook de technische omschrijvingen inzake filter- en pompsystemen lopen nogal uiteen". Een enorme verscheidenheid dus omtrent de opvang en het gebruik van regenwater? "Heel zeker", bevestigt Peter Thoelen. "Je zou zelfs kunnen spreken van een rechtsongelijkheid tussen burgers. Al spelen ook de gemeentelijke autonomie en de streekgebonden problematiek een rol. Zo valt het op dat bijvoorbeeld meer Limburgse gemeenten aandacht hebben voor de waterproblematiek".

Afkoppelen?

Slechts 13% respondenten van de Vibe-enquête, en dat was 56% van de Vlaamse steden en gemeenten, doet een inspanning inzake de gescheiden afvoer van hemel- en afvalwater. Vooral dan via bepalingen in de bouwvergunning. Slechts een paar gemeenten hebben daaromtrent een bouwvergunning of politiereglement. Sommige gemeenten kennen een afkoppelingspremie die schommelt tussen 2.000

13

Bij het verlenen van een bouwvergunning voor bijvoorbeeld grote parkings, kan je als gemeentebestuur de infiltratie van hemelwater verplichten.

Slechts één Vlaamse gemeente heeft een premie voor het niet-gebruik van tropisch hardhout.

en 11.000 frank. Niet echt spetterende resultaten dus? "We hebben de indruk dat het beleid van gescheiden afvoer dat het Vlaams Gewest uitstippelde, door vele gemeenten als moeilijk haalbaar wordt ingeschat", zegt Peter Thoelen. "Maar dat heeft vanzelfsprekend ook te maken met onze versnipperde ruimtelijke ordening. Nochtans is het voor ons zo klaar als een klontje dat de afkoppeling van het hemelwater van het rioleringsstelsel een noodzaak is om diverse problemen op te lossen. Want zowel overstromingen, overstorten, verdroging, de goede werking van rioolwaterzuiveringsstations, het gebruik van regenwater, kleinschalige waterzuivering,... hebben daarmee te maken".

Water moet infiltreren

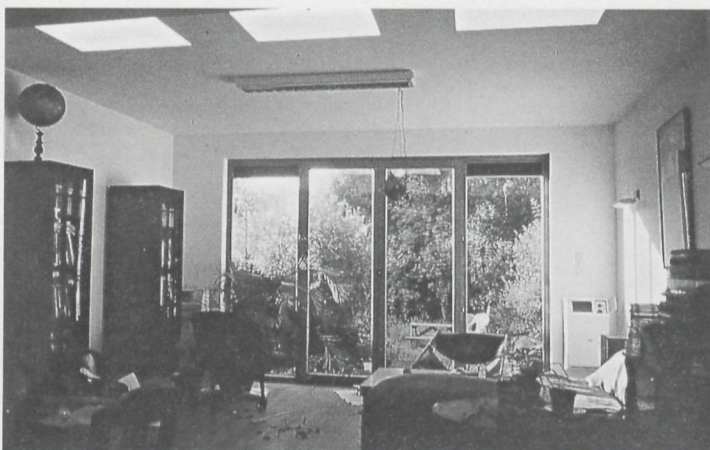
Met die verdroging wordt meteen één van de pijnpunten van het huidige waterbeheer aangestipt. En precies infiltratie van hemelwater in de bodem kan hiervoor een oplossing zijn. Toch zeggen slechts 4% van de gemeenten daarrond iets te doen. "Interessant zijn bijvoorbeeld een aantal reglementen waarin bij grootschalige oppervlaktes zoals industrieterreinen, parkings en verkavelingen infiltratie verplicht wordt", vindt Peter Thoelen. "Zo'n reglement bestaat bijvoorbeeld in Dilsen-Stokkem voor nieuwe bedrijven op

het industrieterrein, in Zonhoven voor nieuwe verkavelingen en in Eeklo voor een parkeerterrein". Kleinschalige waterzuivering dan. Uit de Vibe-rondvraag blijkt niet meteen dat dit de grote zorg is voor de Vlaamse gemeenten. Slechts 7% van de gemeenten heeft een subsidiestelsel voor de aanleg van kleine waterzuiveringssystemen. Bovendien verschillen de reglementen onderling heel erg. "Het lijkt ons niet echt aangewezen dat een gemeente oplegt welk zuiveringstelsel moet toegepast worden", stelt Peter Thoelen van Vibe. "Nochtans is dat hier en daar het geval". Vibe spreekt zich niet uit over de vraag of de betrokken bewoners van het buitengebied dan wel de gemeente of de hogere overheid moet opdraaien voor de kosten van de waterzuivering. Peter Thoelen: "De radicale optie om alle buitengebieden gewoon volledig van het rioleringsstelsel af te koppelen, zal wellicht financiële voordelen hebben in vergelijking met de kosten die momenteel voor rioleringswerken betaald worden. Door een complete afkoppeling én gescheiden stelsels voor hemel- en afvalwater kan een ecologisch verantwoorde gesloten waterkringloop ontstaan".

Subsidie voor elektriciteit?

Ook zonne-energie zit in de lift. Het mag dan ook geen verrassing heten dat zo'n 16% van de antwoordende gemeente er een premie voor heeft. Die schommelt tussen de 5.000 en 25.000 frank en is soms cumuleerbaar met een gelijkaardige premie van de intercommunale of het Vlaams Gewest. In ongeveer de helft van de gevallen is het premiestelsel geldig voor thermische en fotovoltaïsche systemen. In Zwijndrecht, Aalter en Ieper is er zelfs sprake van een gemeentelijk voorbeeldproject dat de subsidieregeling mee ondersteunt. "Het is duidelijk dat de premies voor zonne-installaties voldoende hoog moeten zijn om effect te hebben", stelt Peter Thoelen. "Omdat de kosten van een fotovoltaïsche installatie vrij hoog zijn, zullen wellicht weinig gemeenten zich geroepen voelen om hierin aanzienlijk bij te dragen. Maar, als aanvulling op de betreffende premie van het Vlaamse Gewest is elke bijkomende subsidiëring natuurlijk van tel, zoveel is duidelijk". Maar volgens Vibe zou het beter zijn wanneer de gemeentelijke subsidie cumuleerbaar zou zijn met die van de intercommunale: "Op die manier herleid je de kostprijs van een thermisch zonnestelsel tot een zeer aanvaardbare kost voor een breed publiek", aldus nog Thoelen.

Zo'n 4% van de antwoordende gemeenten hebben ook nog andere energiepremies. Die gaan van subsidies voor andere vormen van alternatieve energie-omzetting (warmtepompboiler, windenergie, energie uit biomassa,...) over een premie voor een aardgasaansluit-

Duurzaam bouwen en wonen is niet alleen goed voor het milieu. Het is vooral ook leuk én gezellig.

ting, sensibiliseringsacties rond rationeel energiegebruik (REG), uitlenen van verbruiksmeters,... Maar toch moeten volgens Vibe ook daar vraagtekens worden bij geplaatst. Peter Thoelen: "Zo introduceerde de gemeente Arendonk in '97 een premie voor woningverwarming met gas of elektriciteit. Bedoeling was om daarmee de CO₂-uitstoot te reduceren. Maar uiteraard zijn er torenhoge vragen te stellen daaromtrent, tenzij de elektriciteit misschien wordt opgewekt door hernieuwbare energiebronnen". In dat verband houdt Vibe dan ook een pleidooi voor een stevig stimuleringsbeleid voor rationaal energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen. "Als je zonnepanelen subsidieert, waarom kan je dan ook geen andere vormen van alternatieve energieopwekking honoreren?", vraagt Thoelen zich af. "In Denemarken bijvoorbeeld nemen de gemeenten al langer initiatieven voor de uitbouw van kleinschalige warmte-kracht-koppelinginstallaties. En ook in Vlaanderen zijn er reeds enkele lokale besturen die subsidies verlenen aan biogas- of windenergiegebruikers".

Duurzaam bouwen en wonen is een onderwerp dat steeds meer mensen en overheidsmensen bezig houdt.

daarmee opletten. Wanneer het niet gebruiken van deze of gene houtsoort leidt tot het meer gebruiken van bijvoorbeeld PVC of aluminium in buitenschrijnwerk, dan heb je daarmee uiteraard niet zoveel milieuwinst gerealiseerd".

Lokaal ageren

Vibe ging in de enquête ook op zoek naar de manier waarop lokale besturen het begrip 'duurzaamheid' concreet invulling geven. "Daaruit bleek overduidelijk dat duurzaamheid bij de Vlaamse gemeenten niet echt een centraal thema is", aldus nog Peter Thoelen. "Nochtans zijn er meer gemeenten die in de praktijk aan een deelaspect van duurzaamheid werken, bijvoorbeeld regenwateropvang, dan dat er gemeenten zijn die een programma inzake duurzame ontwikkeling ondertekenen. Duurzame ontwikkeling lokaal waarmaken, bijvoorbeeld via acties rond

Kiezen tussen FSC of PVC?

Minder uitgesproken is de interesse bij de Vlaamse gemeenten voor het gebruik van duurzame materialen. Enerzijds is er wel de reflex bij een aantal lokale besturen om in de eigen gebouwen geen tropisch hout meer te gebruiken en anderzijds waren er de afgelopen jaren drie besturen (Antwerpen, Gent, Brugge) die zich hebben voorgenomen om alleen nog FSC-gelabeld hout te gebruiken. Toch gaat het voor beide maatregelen maar om 7% van de respondenten van de Vibe-enquête. "In de meeste gevallen gaat het bovendien nog over verklaringen of voornemens van het schepencollege, soms ook de gemeenteraadsbesluiten", nuanceert Peter Thoelen dat percentage nog wat. "Wat de concrete uitwerking in de bouwpraktijk inhield, is niet duidelijk. Slechts één gemeente, en dat is Waasmunster, kent een premie voor niet-gebruik van tropisch hardhout door particulieren". Een massale introductie van acties om FSC-hout te promoten, blijft voorlopig dus uit. "Betreurenswaardig", vindt Peter Thoelen. "De FSC-criteria mogen dan al nog wat strenger kunnen worden uitgewerkt, het is toch het breedst erkende label terzake". Maar uiteraard hangt aan het gebruik van FSC-hout een hoger prijskaartje en bovendien is het nog steeds niet zo makkelijk te verkrijgen op de Belgische markt. "Dat klopt", zegt Thoelen. "Maar een stimulerend overheidsbeleid zou hier heel wat verandering kunnen in brengen. Al moet je ook

het FSC-label, zit er echter nog niet bij veel gemeenten in". Voor het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (Vibe) is deze studie alvast een aanzet om nog meer werk te maken van de promotie van duurzaam bouwen en wonen. Zo werd Vibe aangezocht door Antwerpen, Brussel en Gent om de uitwerking van integrale voorbeeldprojecten te begeleiden en op te volgen. "Bedoeling is dat die projecten voldoen aan hoge eisen inzake energieverbruik, waterbeheer én gezond en milieuverantwoord materiaalgebruik", besluit Peter Thoelen. "Alleen op die manier wordt duurzaam bouwen een echt geloofwaardige invulling van duurzame ontwikkeling".

Op vrijdag 22 oktober organiseert het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (Vibe) tijdens de Ecobeurs te Hasselt een studiedag rond duurzaam bosbeheer, de voor- en nadelen van het FSC-label, praktijkvoorbeelden uit het buitenland, houtverduurzaming,... Aan deze studiedag wordt ook meegewerkt door BBL, Greenpeace, WWF...

Misschien nog wat veraf, maar wellicht loont het voor geïnteresseerden toch de moeite om nu reeds de datum vrij te houden.

Meer informatie krijg je bij het Vibe-secretaat
Vibe, Statiestraat 115, 2600 Berchem,
Tel. 03/239.74.23., Fax. 03/230.91.26.,
e-mail: VIBE@mail.dma.be.

15

Als het van Agalev afhangt, komt het dossier van een ecotaks straks opnieuw tersprake.

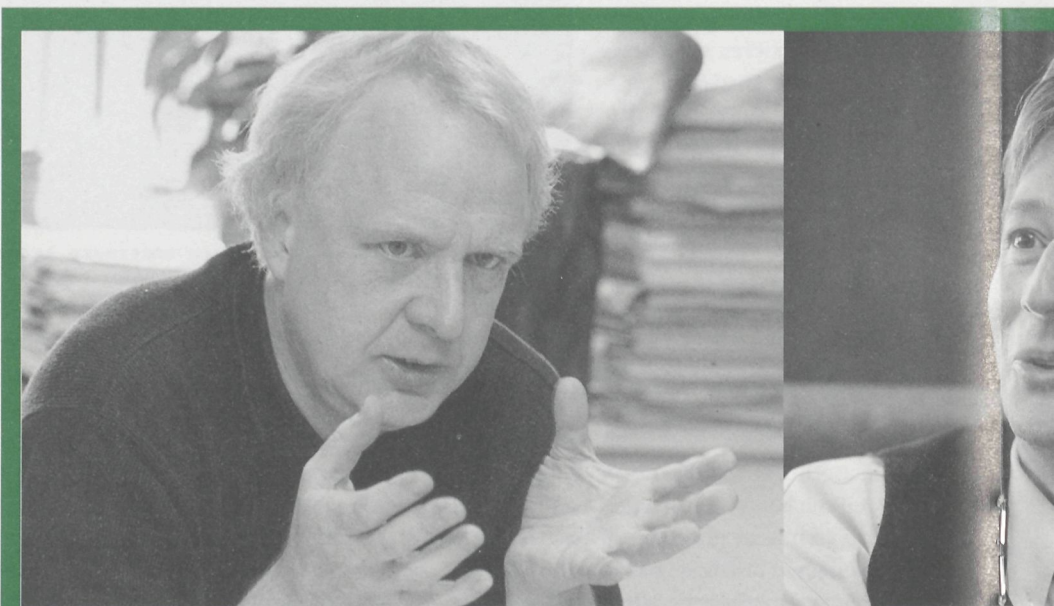
16

Milieu houdt de mensen bezig. Dat was reeds meerdere malen gebleken uit publieksenquêtes allerhande, maar één en ander is nu ook politiek bevestigd tijdens de stembusgang van 13 juni. Meer dan ooit heeft de kiezer zich uitgesproken voor een beter leefmilieu. De goede score van de groene partijen Agalev en Ecolo én de goede persoonlijke score van mensen die binnen de 'traditionele' partijen met het milieuthema zijn begaan, zijn voor BBL alvast een signaal dat het milieuthema ook tijdens de onderhandelingen én het volgende regeerakkoord stevig moet doorklinken.

Foto: Frans Gays

"Groen signaal van de de regeringsvorming".

Krijgt het milieuthema eindelijk de aandacht die het verdient in het Vlaamse regeerakkoord? De onderhandelingsstafel zitten bij VLD-voorzitter Guy Verhofstadt laat alvast het best mogelijke verzoening van de zorg om milieu, gezondheid, werkgelegenheid en efficiënt bestuur.

"Wij leiden uit de verspreide successen van de oppositiepartijen zowat drie kernboodschappen af", stelt BBL-beleidscoördinator Rik De Baere. "Meer werkgelegenheid, meer zorg voor milieu en gezondheid en tenslotte een efficiënter bestuur. Voor ons is het duidelijk dat er tijdens de regeringsvorming moet naar gestreefd worden om deze drie doelstellingen in een 'win-win-win'-situatie om te zetten. De samenstelling van een regeerakkoord is uiteraard altijd een spel van geven en nemen, maar er is

volgens ons voldoende ruimte voorhanden om de drie doelstellingen in politieke maatregelen te vertalen".

Energietaks invoeren

Uiteraard heeft BBL daarvoor een aantal concrete suggesties die eerder al in een BBL-memorandum op een rijtje werden gezet. Voorop staat daarbij een pleidooi voor een belasting op milieuvervuiling en grondstoffenverbruik. "Met zo'n energie-

taks kunnen we enerzijds de milieuproblemen oplossen en anderzijds de financiële middelen leveren voor een verlaging van de last op arbeid zonder daarbij de sociale zekerheid aan te tasten en de globale belastingsdruk te verhogen", aldus Rik De Baere. "Ook de verdere modernisering van de administratieve formaliteiten en een administratieve reorganisatie vinden wij bijzonder belangrijk". Voor de invoering van een energietaks wordt volgens BBL al teveel de Europese kat uit de boom geke-

ken. Daar is geen enkele reden toe. België is immers in vergelijking met andere Europese lidstaten dringend aan een inhaalbeweging toe. In andere landen liggen de lasten op milieugoederen in vele gevallen veel hoger.

In Zweden en Finland bedraagt het aandeel van belastingen uit milieu reeds 10% van de totale belastinginkomsten. In Nederland nemen allerlei vormen van milieubelasting zo'n 14% in van de Nederlandse belastingmix. En ook het OESO-rapport dat het milieubeleid in ons land onder de loep nam, stelt dat er meer inspanningen moeten gedaan worden om de milieukosten in de prijzen door te rekenen. "Ook wat betreft de uitgaven voor het milieu moet

niet alleen de lasten op arbeid moeten afstemmen met de loonlast in de ons omringende landen. Ook voor de lasten op milieugoederen en het aandeel van milieu-uitgaven in de begroting is dringend een harmonisatie noodzakelijk. Milieu moet dringend zijn prijs krijgen.

Dioxinecrisis

Dat de dioxinecrisis de verkiezingsuitslag in niet geringe mate heeft beïnvloed, is duidelijk. Voor BBL is één en ander dan ook een signaal om de kwaliteit van onze voeding beter op te volgen. "De overheid moet uiteraard meer aandacht besteden aan de relatie tussen milieuverontreiniging en volksgezondheid", aldus nog Rik De

ving van de milieureglementering opleveren. Ook de verdere uitbouw van het milieubeleid, biologische landbouw, natuurontwikkeling en energiebesparing kunnen de werkgelegenheid te goede komen".

Duurzame samenleving

Bond Beter Leefmilieu (BBL) hoopt dat ook de komende regeringspartners, wie dat ook wordt, deze mogelijkheden inzien en in de regeerakkoorden op Vlaams en federaal niveau, werk maken van de maximale verzoening van de zorg om milieu/gezondheid, werkgelegenheid en efficiënter bestuur. Efficiency (efficiëntie), equity (rechtvaardigheid, gelijke kansen) en scale

de kiezer moet doorklinken bij g".

regerakkoord? Dat zowel Jos Geysels als Steve Stevaert, twee politici die het groene gedachtegoed na aan het hart ligt, aan het beste vermoeden. Volgens BBL is de onderhandelingsruimte groot genoeg om in het regeerakkoord werk te maken van een maximaal duurzaam bestuur.

een inhaaloperatie worden opgezet", vindt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. "De Europese Commissie stelt dat in België de uitgaven voor milieu slechts 0,8% van het BNP bedragen, terwijl dit voor Europa gemiddeld op 1,4% ligt". Ook volgens het reeds genoemde OESO rapport dient dit percentage voor België dringend opgetrokken te worden indien België de eigen milieudoelstellingen en de EU- en andere internationale doelstellingen in praktijk wil brengen. De volgende legislatuur zal dus

Baere. De veel te hoge blootstelling aan tal van zeer schadelijke pesticiden, eisen vermoedelijk jaarlijks meer slachtoffers dan de rampzalige dioxinecrisis die we nu hebben meegemaakt. En recent bleek ook uit een uitgebreide studie van de Wereldgezondheidsorganisatie dat het verkeer een zeer hoge tol aan milieuslachtoffers eist. De uitlaatgassen maken jaarlijks meer doden, dan er vallen in verkeersongelukken. Rik De Baere: "Maar ook de vernieuwingen binnen justitie moeten een betere handha-

(opereren binnen de milieugebruiksruimte): dat zijn de waarden waarrond een duurzame samenleving kan worden opgebouwd.

Boek & Milieu

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag. Op donderdag en vrijdag enkel na afspraak, dit telkens van 10u00 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u00. Je kan er meer dan 20.000 boeken en tijdschriften inkijken. Uitleenen kan niet. Het is wel mogelijk om fotocopie te maken. Beperkte documentatieaanvragen (bv. fotocopie van tijdschriftenartikels) kunnen worden opgestuurd aan 5 fr. per kopie (plus verzendingskosten). Je kan ook een publicatielijst rond een bepaald thema aanvragen.

Het bestand van de bibliotheek kan je ook raadplegen via Internet, de Felnet-website (Flanders Environmental Library Network) vind je op <http://www.vito.be/literatuur/felnet>. De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn meestal niet bij de BBL te bekomen. Je kan ze wel raadplegen in onze bibliotheek.

Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven zijn te bestellen bij

MilieuBoek, PB 18169,
NL-1001 ZB Amsterdam,
tel. 00.31.20.624.49.89

MilieuBoek heeft een Belgisch rekening-nummer.

Duurzame Bouwmaterialen

Ch. F. Hendriks, J.M. Bijen,
F. Felix, et. al., uitgeverij
Aeneas, Best, 1999, 584
p., ISBN 90-75-365-15-
2, prijs: 109 gulden ('De
Bouwcyclus' en

'Duurzame bouwmate-
rialen' samen kosten
169 gulden), te
bestellen bij Aeneas,

Tel. 00.31.499.33.58.33, Fax.

00.31.499.33.58.30 of e-mail: mail@aeneas.nl

Het begrip duurzame bouwmaterialen kreeg de laatste jaren meer betekenis dan het vroeger had. Het betekent dat er moet voldaan worden aan een aantal eisen inzake ecologisch kwaliteit. Het verband tussen die eisen en degelijkheid werd geregeld over het hoofd gezien. Deze twee aspecten van bouwmaterialen worden in dit overzichtswerk nagegaan. Dit werk is een onmisbaar naslagwerk voor wie zich met bouwprocessen bezighoudt. In het overzicht komen volgende topics aan bod: materiaalkunde, levensduur, milieu, invloeden, fabricage en eigenschappen.

De Bouwcyclus

Ch. F. Hendriks, A.A. Nijkerk, A.E. van Koppen, uitgeverij Aeneas, Best, 1999, 231 p., ISBN 90-75-365-16-0, prijs: 79 gulden ('De Bouwcyclus' en 'Duurzame bouwmaterialen' samen kosten 169 gulden), te bestellen bij Aeneas, Tel. 00.31.499.33.58.33., Fax. 00.31.499.33.58.30. of e-mail: mail@aeneas.nl

In Nederland wordt er heel wat bouw- en sloopafval gerecycled. Er wordt tweemaal zoveel bouw- en sloopafval gerecycled dan alle andere stoffen samen. Toch betekent dit niet dat er op een optimale manier wordt omgesprongen met bouwmaterialen. In de meest optimale situatie van integraal keten-beheer zouden de grondstoffen van de natuur 'geleend' worden en erna in hun oorspronkelijke vorm worden 'teruggegeven'. Bij bouwprojecten zou hiermee al vanaf het eerste stadium kunnen rekening gehouden worden. 'De Bouwcyclus' geeft een overzicht van de mogelijkheden wat betreft de recyclage en hergebruik van bouwmaterialen en industriële reststoffen.

Huishoudelijk afval :

Sorteeranalyse-onderzoek huisvuil West-Vlaanderen

Ovam, Mechelen, 1998, 49 pag. + bijlagen, prijs : 300 fr., te bestellen bij Ovam, Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen, Tel. 015/284.145, Fax. 015/203.275 of e-mail: gerda.baudoncq@ovam.be

Ovam voert sinds 1993 sorteeranalyses uit op de Vlaamse huisvuilzak. In 1997 werd de aandacht verlegd naar regionale massabalansen. Op vraag van de West-Vlaamse provincie en de intercommunales IVBO en IMOG werd een massabalansanalyse opgestart. Dit rapport geeft een overzicht van de sorteeranalyses. Het doel van dit rapport is om de huisvuilsamenstelling te onderzoeken van drie verschillende typegebieden: landelijk, stedelijk en toeristische gebieden en dit te koppelen aan specifieke acties op het gebied van preventie en selectieve inzameling (gericht op de specificiteit van deze gebieden).

Jaarboek Milieurecht 1998

K. Deketelaere, M.
Deketelaere, D. Devos, et.
al., LeuVeM, Die Keure,
Brugge, 1999, 288 p.,
ISBN 90-5751-202-5,
prijs: 2.500 fr. + ver-
zendingskosten, te
bestellen bij Die
Keure, tel

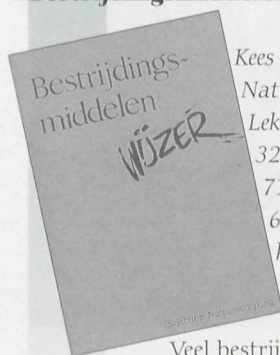
050/47.12.72, fax

050/33.51.54 of e-mail:

die.keure@pophost.eunet.be

Op 11 maart organiseerde LeuVeM een studiedag waarop het Jaarboek Milieurecht werd voorgesteld. De bedoeling is dit jaarlijks te doen om de ontwikkelingen die zich het voorbije kalenderjaar hebben voorgedaan voor te stellen. Inhoudelijk wordt er gestart met een overzicht van de milieuwetgeving en een overzicht van de milieurechtspraak. Verder wordt er op een aantal onderwerpen dieper ingegaan. Deze onderwerpen zijn handhaving, zonevreemdheid en capita selecta uit het Stedenbouwwet, ontwikkelingen in het Vlaamse gewest inzake natuurbehoud en landschappen, stand van zaken met betrekking tot de Vlaamse afvalstoffenwetgeving en de ontwikkelingen inzake ingedeelde inrichtingen, de gewijzigde Vlaamse bodemsaneringswetgeving. Voor wie veel met milieuwetgeving in aanraking komt wordt hier een handig en volledig naslagwerk geboden.

Bestrijdingsmiddelen Wijzer

Kees Beaart, Stichting
Natuurverrijking,
Lekkerkerk, 1992,
32p., ISBN 90-
71870-05-7, prijs:
6,75 gulden, ver-
krijgbaar bij
Milieubook

Veel bestrijdingsmiddelen zijn vrij verkrijgbaar (toepassingen in huis, landbouw, straat, plantsoen,...) maar zijn toch bijzonder schadelijk. Deze gids bevat een lijst met werkzame stoffen die aanwezig zijn in bestrijdingsmiddelen en te vermijden zijn. Per werkzame stof wordt er aangegeven wat de gevaren ervan zijn.

BOEK VAN DE MAAND

Handboek biodiversiteit

Biodiversiteit is een nieuw begrip dat in enkele jaren tijd een enorme opgang heeft gemaakt. België heeft in 1992 het biodiversiteitsverdrag ondertekend (Rio de Janeiro). De informatie omtrent biodiversiteit in Vlaanderen en België is voorhanden maar te weinig toegankelijk. Het handboek biodiversiteit is de eerste publicatie die in zijn geheel handelt over biodiversiteit in België. Ze is geschreven voor een breed publiek.

In de eerste hoofdstukken wordt er ingegaan op de betekenis van het begrip 'biodi-

versiteit' vanuit verschillende invalshoeken: maatschappelijk, wetenschappelijk en beleidsmatig. Vanuit het oogpunt van biodiversiteit bekeken krijgen oude begrippen als natuurbehoud een nieuwe inhoud, bovendien wordt er aansluiting gevonden bij nieuwe maatschappelijke thema's als duurzame ontwikkeling. In het vierde hoofdstuk wordt er een overzicht gegeven van alle soortengroepen die in België voorkomen, gaande van virussen, mossen, bacteriën tot de zoogdieren en de mens. Er wordt per soort een overzicht gegeven van kenmerken, aantallen, onderzoek en

bescherming. Omdat het een onbegonnen werk zou zijn om de 50.000 soorten te bespreken, wordt er enkel stilgestaan bij de 'aandachtsoorten' die voor het natuurbehoud een bijzondere betekenis hebben. Van een aantal van deze soorten wordt ook een illustratie gegeven. lende boeken, waaronder 'Duurzame Stedenbouw', 'Hoe minder riolen hoe beter', 'Duurzame economie en tewerkstelling'.

Jos Geysels (red.), De Wielewaal, Natuurvereniging vzw en Natuur- en Milieu-Educatie De Wielewaal vzw, Turnhout, 1999, 175 p., prijs : 795 fr. te bestellen bij De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, tel 014/47.29.56, fax 014/47.29.51 of e-mail info@wielewaal.be

Dagvlinders in Vlaanderen: ecologie, verspreiding en behoud

Dirk Maes en Hans Van Dyck, Stichting Leefmilieu/KBC i.s.m. het Instituut voor Natuurbehoud en de Vlaamse Vlinderwerkgroep, Antwerpen, 1999, 480 p., ISBN 90-76429-02-2, prijs: 1.250 fr. (korting voor abonnees op het tijdschrift 'Leefmilieu'), te bestellen bij Stichting Leefmilieu op telefoon 03/231.64.48 of fax. 03/232.63.98 of e-mail leefmilieu@village.uu.net.be of bij de groene winkels van Natuurreservaten, de Wielewaal en JNM

Het eerste deel van dit rijk geïllustreerde boek behandelt de ecologische aspecten van het vlinderleven. Het volgende centrale deel bevat verspreidingskaarten van alle inheemse dag- en trekvlinders. Per soort vindt men er informatie over de waardplant, de vliegtijd, gedragskenmerken, natuurbeheer enz. Er wordt een balans opgemaakt van de toestand van de dagvlinders in België en de oorzaken van de achteruitgang van heel wat soorten worden besproken. In het derde deel worden er voorstellen voor behoud en herstel van de dagvlinderfauna geformuleerd en er wordt ook uitgelegd hoe de kennis van dagvlinders tot beter natuurbeleid kan bijdragen.

De luchtverontreiniging in het Brussels Hoofdstedelijk gewest, zomerperiode 1998

Brussels Instituut voor het Milieubeheer, Brussel, 93 p.

Deze publicatie vormt een synthesesrapport wat betreft luchtverontreiniging (ozon, stikstofdioxide, VOS,...) gedurende de zomerperiode. De lezer krijgt een gedetailleerd overzicht van deze toestand.

Binnendoor en buitenom

Anton Stortelder en Gerard Molleman, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1999, 160 p., ISBN 90-5011-120-3, prijs: 49.50 gulden te bestellen bij KNNV, postbus 19320 - NL-3501 DH Utrecht, tel 00.31.30.233.35.44 of fax 00.31.30.236.89.07

Dit boek beschrijft het herstel van de voormalige kerkepaden in het Gelderse dorp Zieuwent. Vele paden waren door de ruilverkaveling in de jaren 60 verdwenen. Door de medewerking van vrijwilligers, met steun van o.a. het ministerie LNV, de

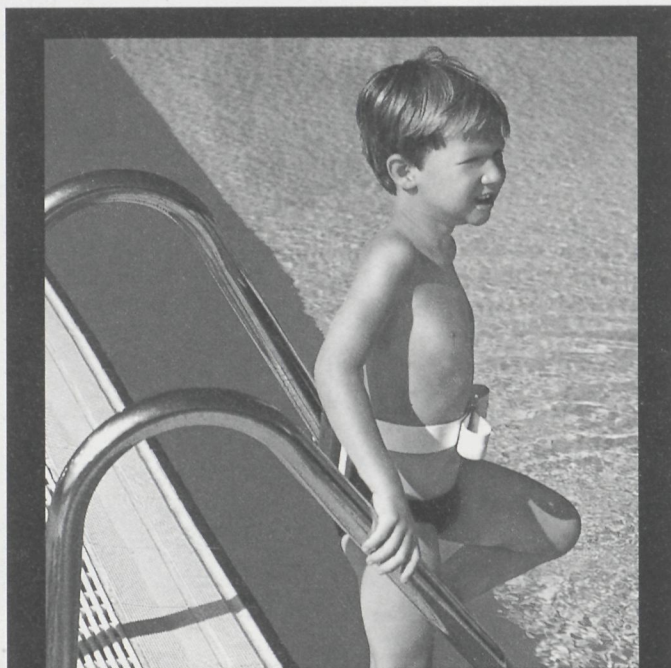
provincie, de gemeente is er onlangs een netwerk van 11 km wandel/fietspad hersteld of opnieuw aangelegd. Hierdoor worden er voor schoolkinderen, ouderen,... veilige routes gecreëerd en wordt de mogelijkheid voor gezonde recreatie geschapen. 'Binnendoor en buitenom' beschrijft de uitvoering van dit project: de achtergrond, het ontwerp, de uitvoering (met problemen en oplossingen).

Bakken of braden?

Hoe gezond is zonnebaden in Vlaanderen?

*Zon is zo'n beetje als rode wijn.
Een paar straaltjes per dag kunnen
geen kwaad, maar wie dagelijks uren
in de zon doorbrengt, kan best een
paar voorzorgen nemen.
Met de vakantiedagen voor de deur,
leek het ons interessant om in deze
Milieurama het gebruik en de inhoud
van zonnebeschermingsproducten
onder de loep te nemen.
Waaruit bestaat zonnebrandolie? En
hoe kan je die best gebruiken?*

Voor alle duidelijkheid: leven zonder zonlicht is onmogelijk. Onze voedselvoorziening is zoals bekend afhankelijk van planten en zander zonlicht weigeren die te groeien. Ook voor de groei en instandhouding van onze eigen botten hebben we zonlicht nodig. Dat gebeurt door de synthese van vitamine D3 in onze huid. Zelfs voor bepaalde huidziekten kan het zonlicht een gunstige invloed hebben. En uiteraard is zonlicht ook noodzakelijk voor ons dag- en nachtritme. Want wanneer dat niet goed functioneert, dan treedt binnen de kortste keren slapeloosheid op. Met alle gevolgen van dien. Vaak hoor je wel eens stellen dat zonlicht helpt om griep en verkoudheid te voorkomen en dat zonlicht ook fysieke en psychologische prestaties bevordert. Maar, ook al is evenmin het tegendeel aangetoond, dat soort verschijnselen is voorlopig nog niet wetenschappelijk bewezen.

Schade op shade

Zonlicht hebben we dus nodig. Maar zonlicht kan evenzeer heel wat schade aan ons lichaam aanrichten. Teveel zonlicht doet de huid snel verouderen. Dat verouderingsproces wordt gekenmerkt door rimpels, een dunnere huid en minder veerkracht. Tegelijk kunnen onregelmatigheden in de pigmentatie en de verhoorning ontstaan wat uiteindelijk kan leiden tot huidkanker. Teveel zonlicht doet de huid aangenaam bruin worden? Een gebruinte huid mag vandaag de dag dan al een bewijs zijn van een vakantie aan een zonovergoten strand, toch kan je de bruine kleur van de huid beschouwen als een symptoom dat er met de huid iets aan de hand is. Door die verkleuring probeert de huid zich te beschermen tegen een nieuwe aanslag. Twee weken bakken op een tropisch eiland is dus eigenlijk niet meer of minder dan het toebrengen van schade op de schade.

Uitdroging

De stralen van het zonlicht kan je onderverdelen in drie klassen van licht: infrarood, zichtbaar licht en ultraviolet licht (UV). Deze laatste stralen, de UV-stralen, laten zich onderverdelen in UVA, UVB en UVC-stralen. UVB- en UVC-stralen zijn het schadelijkst. Maar het zijn precies deze stralen die reeds in grote mate worden gefilterd door de ozonlaag. Op die manier bereikt slechts een fractie van de UVB-stralen de aarde waar ze o.m. oorzaak kunnen zijn van kanker, zonnecolitis, ... De UVA-stralen veroorzaken dan weer wonden in de diepste lagen van de huid en versnellen het verouderingsproces ervan. De infraroodstralen veroorzaken op hun beurt de verwarming van de huid waardoor die kan uitdrogen en, bij lange blootstelling, zorgt voor deshydratatie van de organen.

Welke producten?

Je doet er straks dus goed aan om je huid afdoende te beschermen. En dat kan bijvoorbeeld met zonnebeschermingsproducten die enerzijds de huid moeten beschermen tegen zonnebrand en de huid tegelijk toch bruin laten worden. De producten die nu in de handel zijn, werken op twee verschillende manieren. Toch worden ze vaak ook gecombineerd. Enerzijds kunnen ze chemische filters bevatten die de energie van de UV-stralen opslorpen. Maar anderzijds bestaan ze ook uit producten die als het ware een scherm vormen dat de UV-stralen terugkaatst. Bij de chemische filters vinden we een aantal producten met een smal spectrum die alleen beschermen tegen UVB-stralen, dus tegen zonnebrand. Andere producten kunnen dan weer een breder spectrum van UV-stralen tegenhouden, waaronder voor een deel ook de UVA-stralen. Het gaat hier dan om benzofenolen en dibenzolymethanen. De chemische filters kan je in de winkel kopen in de vorm van olie of een ietwat vloeibare crème en zijn dus gemakkelijk aan te brengen. De producten die een echt scherm vormen, zijn poedervormige mineralen (micropigmenten) die zowel tegen UVB- als tegen UVA- stralen beschermen. Het gebruik hiervan is beperkt omdat ze ondoorzichtig zijn en dus onvermijdelijk een maskerachtig uitzicht geven.

Welke beschermingsfactor?

Bij de keuze van een goede zonnecrème is de beschermingsfactor uiteraard van doorslaggevend belang. Belangrijk is om jezelf niet te overschatten en ook rekening te houden met de vakantiebestemming. Zo spreekt het voor zich dat de intensiteit van de zonnestra-

Melk, gel of spray?

Op zoek naar een degelijke zonnecrème? Vermijd dan in ieder geval de zogenaamde PABA-filters. Die zijn bijzonder efficiënt maar kunnen allergische reacties veroorzaken. Ook producten die oxybenzone bevatten, kunnen allergieën veroorzaken en bovendien beschermen ze de huid voornamelijk tegen UVA-stralen en in mindere mate tegen UVB-stralen. Producten met psoralene (bergamote-olie) zijn evenzeer een gevaar voor onze gezondheid.

Zonnemelk gebruik je best om het lichaam mee in te smeren. Crèmes breng je best aan op het gelaat, in de nek en op minderharige hoofden. Een gel is dan weer aangewezen bij een vette en/of flink behaarde huid. Olie-achtige beschermingsmiddelen daarentegen bieden een mindere bescherming. Vermijd zoveel mogelijk aërosolen en sprays omdat ze moeilijk correct aan te brengen zijn en er heel wat verspild wordt. Bovendien zijn de lege verpakkingen (spuitbussen) nagenoeg niet te recycleren.

Wachten op duidelijke productinformatie

Sinds begin '96 moet op etiketten van cosmetica ook de samenstelling vermeld worden. Toch wordt er nog steeds niks gezegd over sommige essentiële elementen zoals de risico's voor allergieën, het gevaar van langdurige blootstelling, de frequentie van aanbrengen en de houdbaarheid. Andere termen die wel voorkomen zijn daarentegen vaak onduidelijk. Zo betekent de mededeling 'dermatologisch getest' eigenlijk helemaal niks. Wanneer je leest dat een product 'hypoallergeen' is, weet dan dat het niet gemaakt is op basis van parfum en emulsie die inderdaad allergische reacties kunnen veroorzaken. Een andere krachtterm is 'water resistent' en duidt erop dat het product nog de helft van zijn kracht heeft na een zwempartij van 40 minuten. 'Waterproof' tenslotte betekent dat het tweemaal zo krachtig is als water resistent: de helft van de kracht van het product blijft bewaard na een zwempartij van 80 minuten.

len in een zuiderse vakantiebestemming nogal verschilt met die in, pakweg, Scandinavië. Een geleidelijke blootstelling is alvast een gouden regel die we je graag meegeven. Kijk vooral uit tijdens de warmste uren en ga dan alleen met tussenpozen in de zon zitten. Heb je een gevoelige huid, zet dan stevast een hoofddekseel op en ontbloot je lichaam slechts geleidelijk. Katoenen kleren zijn niet alleen milieuvriendelijk, ze zijn bovendien een aanrader omdat ze de schadelijke stralen niet doorlaten.

Naarmate je huid gevoeliger is voor zonnebrand, kies je best een hogere beschermingsfactor. Volgens sommige dermatologen is het best om steeds een factor te gebruiken die hoger is dan 10. Breng het middel ook aan vooraleer je in de zon gaat zitten en smeer je geregeld opnieuw in. Vooral zonnemelk verdampt sneller dan een crème. Zwemmers of mensen die makkelijk transpireren, gebruiken best een waterbestendig middel dat ze regelmatig, bijvoorbeeld om de twee uren, opnieuw aanbrengen. En uiteraard laat je ook kinderen nooit onbeschermd in de zon rondlopen. Zorg er voor dat ze genoeg bewegen en dat de kleinsten een t-shirt en hoedje dragen. Tenslotte nog dit: kijk ook uit wanneer je geneesmiddelen gebruikt. Vraag steeds aan je dokter of apotheker of er gevaar bestaat voor wisselwerking met UV-stralen of het gebruikte beschermingsproduct.

Jan Vanherk

Procter & Gamble

Kwaliteitsproducten
gemaakt na veel
milieuonderzoek

Risk Assessment and Management of New and Existing Chemicals
Environmental Toxicology and Pharmacology

C.J. Van Leeuwen, F. Bro-Rasmussen, T.C.J. Feijtel, R. Arndt,
Grandy, B. Hansen, J.J. Van Hemmen,

Composting to Achieve a 50%
Management Approach
P. Schauner, 1997

Effect of Linear Alkylbenzenesulfonates With Dissolved
Organic Matter on Bioavailability
Versteeg, 1996. Environmental Science & Technology

Fate of Linear Alkylbenzene Sulfonate in the Environment.

D.C. McAvoy, W.S. Eckjoff and R.A. Rapaport. 1997. The CLER Review 3(1): 4-17

Effects of Nutrient Trace Metal Complexation
(S,S)-EDDS

Effect of the Presence of the Chelator

L'inventaire du Cycle de vie Pour les Produits Chimiques
P. Schauner, and others

Integrating Life-Cycle Assessment Within
Environmental Management

B. De Smet, P.R. White and J.W. Owens
ed. Chapter 16, McGraw Hill

Building Uncertainty Analysis into

Chemicals Disposed Through Municipal Wastewater

Impact of Biodegradation Test Methods on the
Applicability of Biodegradation QSARs

C.E. Cowan, T.W. Federle, R.J. Larson T.C.J. Feijtel 1996

Flow Through Laboratory Microcosm Suitable for Assessing Effects of Surfactants on
Natural Periphyton

S.A. Belanger and K.L. Rupe. 1996 A. Environmental Toxicology and Water Quality, 11:65-76

Dit geldt voor alle producten van Procter & Gamble:

O.a. Bonux - Ariel - Dash - Dreft - Vizir - Bonux - Ace Delicat - Lenor - Mr. Proper -

Antikal - Pampers - Bounty - Always - Alldays - Demak'up - Tempo - Tampax -

Oil of Olaz - Vicks - Pétrole Hahn - Pantene - Head & Shoulders - Wash & Go -

Monsavon - Clearasil - Secret

Afbouw Vlaamse varkensstapel met een kwart wordt onvermijdelijk

De afbouw van de Vlaamse varkensstapel met een kwart lijkt onvermijdelijk. De nieuwe Europese richtlijn die emissieplafonds oplegt voor ozonvormende en verzurende stoffen als ammoniak, noopt de landbouw tot zeer drastische investeringen, bovenop de kosten voor mestverwerking. "De voor iedereen meest efficiënte oplossing blijkt een 'Groene Handdruk' te zijn, die op termijn 27% van de varkensstapel wegneemt", zegt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens.

De nieuwe EU-ontwerprichtlijn legt België een reductie op van 40% van de huidige ammoniakemissie en dit tegen 2010. Toegepast op de gewesten betekent dit dat Vlaanderen zijn ammoniakemissies met minstens 48% moet verlagen. Dat Vlaanderen hier een grotere inspanning moet leveren, heeft te maken met het relatief veel groter aandeel van varkens en pluimvee in Vlaanderen. Vooral binnen deze sectoren (gesloten stallen) zijn technische mogelijkheden voorhanden om ammoniakuitstoot tegen te gaan. Op dit gegeven paste de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) enkele beleidsscenario's toe. Die tonen aan dat met de huidige veestapel deze reduc-

tie enkel haalbaar is indien bij alle hervergunningen emissiearme staltechnieken worden opgelegd en minstens tweemaal zoveel mest wordt verwerkt dan door MAP2 wordt verplicht. Dat zou moeten leiden tot de bouw van maar liefst zes verwerkingsinstallaties met de capaciteit van een Biopower. Als slechts de reeds onrealistisch ambitieuze verwerkingsplicht van MAP2 wordt gerealiseerd, moet 27% van de varkensstapel worden afgebouwd om de doelstellingen van de nieuwe richtlijn te kunnen halen.

Enige oplossing

"De veeteelt is bijna de enige bron van ammoniak in het leefmilieu. Uit het jongste Milieuraapport Vlaanderen blijkt dat ammoniak al voor 43% verantwoordelijk is voor de verzuring van de bodem in '97", zegt Bart Martens. "De kosten van die extra investeringen voor de landbouw om de ammoniakemissie met 48% terug te dringen, bedraagt vanaf

2010 al minstens 13 miljard frank per jaar. Dat is dan enkel al voor de bouw van emissiearme stallen en voor de emissiearme toediening. En die kostprijs kan de landbouw niet langer dragen".

De enige reële oplossing die volgens de milieubeweging dan overblijft is een drastische afbouw van de veestapel, gecombineerd met de zogenaamde 'Groene Handdruk'. Martens: "Het is mogelijk om de veestapel met één kwart in te krimpen, met hooguit enkele miljarden frank subsidie per jaar voor alle vee- en varkenshouders die willen stoppen".

Dit programma kan de financiële druk verlichten op diegene die in de sector blijven zodat zij meer tijd krijgen om zich naar nieuwe milieunormen te schikken. BBL vindt overigens dat de Vlaamse landbouwsector dringend aan een reconversie toe is omdat de grondloze veehouderij haast geen toekomst meer heeft.

Foto: Luc Verhaegen

Massale belangstelling voor eerste Week van de Biologische Landbouw

31 mei-6 juni 1999: net op het moment dat de eerste Week van de Biologische Landbouw loopt, is Vlaanderen - en daarmee heel Europa - in de ban van de dioxinekippen crisis. Of hoe een positieve afzetgerichte biocampagne eensklaps gebombardeerd wordt tot dé oplossing voor wat er de laatste jaren allemaal fout liep in de agrobusiness. Of beter nog: hoe bio in is en dioxines out zijn.

Consumenten zijn steeds meer bekommerd om de kwaliteit van wat er op hun bord verschijnt.

Bestrijdingsmiddelen, hormonen, tranquilizers en andere chemische additieven worden niet langer meer gesmaakt. Daarbij groeit ook het besef dat de stormloop van de agrarische industrie naar een steeds hogere productie wanpraktijken alleen maar in de hand kan werken, wat onlangs nogmaals overduidelijk geïllustreerd werd door het dioxineschandaal. Bovendien zijn natuur, landschap en dierenwelzijn niet prioritair in de gangbare landbouw. De biologische sector daarentegen slaagt er wel in de productie van veilige kwaliteitsvoeding te koppelen aan een uitgesproken zorg voor de omgeving. Haar methode steunt immers op de onderlinge afhankelijkheid van de natuurlijke processen in het agro-ecosysteem, waarbij het zelfregulerend vermogen van het landbouwsysteem optimaal wordt benut. Het hoeft niemand dan ook te verwonderen dat de biolandbouwer dierenwelzijn hoog in het vaandel draagt.

ABS gaat bio

De biologische landbouwsector is in Vlaanderen (voorlopig) nog steeds klein, maar groeit gestaag en het aandeel bioproducten in de verkoop zit de laatste jaren gevoelig in de lift. Om die biologische landbouw een duwtje in de rug te geven, organiseerde het Overlegforum Biologische Landbouw en de Bond Beter Leefmilieu (BBL) van 31 mei tot en met 6 juni de eerste Week van de Biologische Landbouw. Uitgangspunt voor dit jaar was het

bevorderen van de afzet van bioproducten. De dioxinekippen strooiden echter roet in het eten, waardoor het accent meer kwam te liggen op hoe de biolandbouw een oplossing kan bieden voor alle mistoestanden in de agrarische industrie die de laatste jaren de media haalden. Op dinsdag 1 juni zorgde het beleidsgerichte symposium 'Biologische Landbouw in Vlaanderen anno 1999' al voor een eerste reeks van opmerkelijke reacties vanuit de gangbare landbouwsector. Karl Van Doorne van het Algemeen Boeren Syndicaat (ABS) sprak zich ontegensprekelijk uit ten voordele van de biologische landbouw: "De laatste jaren en weken is pijnlijk duidelijk geworden wat er aan het gebeuren is met het huidige landbouwbeleid. De landbouwer is de slaaf geworden van de veevoedersector. Het ABS wil daarom duidelijk de kaart trekken van biologische landbouw als alternatief". Volgens Van

Doorne wordt het bovendien tijd dat ook de klassieke landbouworganisaties zoals het ABS maar eens moeten gaan beseffen dat bulk-landbouwproductie in Vlaanderen op weinig toekomstperspectieven kan rekenen. Duidelijke taal...

Biologische eieren

"En uitgenomen deze week houden de natuurvoedingswinkels een opendeurdag, die overigens reeds maanden geleden werd gepland", zo luidde het op het VRT televisiejournaal van vrijdag 4 juni. Inderdaad, als gevolg van de crisis werden de natuurvoedingswinkels in Vlaanderen overstelpt met nieuwe klanten op zoek naar biologisch. Een rondvraag bij de leden van Naredi (Federatie van de Handel en Nijverheid in Natuur-, Reform- en Dieetwaren in België) leverde opvallende resultaten op: omzetsstijgin-

gen tot vijftig procent in de verkoop van biologische producten, vijf tot zes maal meerverkoop van biologische eieren was geen uitzondering. Of hoe goede promotie, gekoppeld aan een gezondheids-schandaal tot onvoorstelbare resultaten leidt.

Dat bio de weg naar het brede publiek gevonden heeft, bleek ook tijdens het afsluitende weekend. Op 5 en 6 juni openden een vijftigtal producenten als verwerkers van biologische producten hun deuren voor geïnteresseerden.

Duizenden mensen waren die dagen op pad om kennis te maken met biologische producten en de wijze waarop ze worden gemaakt. Een succes dat voor herhaling vatbaar is. Afspraak in 2000.

Danny Jacobs

Davy "Polle" Paulus

De biologische landbouwsector mag dan voorlopig nog een relatief kleine sector zijn, de vraag naar bioproducten overtrof de voorbije weken alle verwachtingen.

Front
lijn

"Blauwe wimpel voor elf zwemplassen en drie jachthavens"

In Kinrooi ontvingen vertegenwoordigers van elf zwemplassen en drie jachthavens in Vlaanderen de Blauwe Vlag van Bond Beter Leefmilieu. De Blauwe Vlag, een initiatief van de Stichting voor Milieueducatie in Europa (SMEE), bekroont veilige en gezonde zeestranden en vergunde zwemplassen die voldoen aan een reeks criteria rond zwemwaterkwaliteit, afvalinzameling, veiligheidsvoorzieningen en milieueducatie. Jachthavens worden beoordeeld op een aantal strenge milieucriteria. De onderscheidingen gaan in 1999 naar De Lilse Bergen (Lille), De Mosten (Hoogstraten), De Steenberg (Ophoven), De Wouterbron (Opoeteren), Campina Strand (Dessel), Heidestrand (Zonhoven), Diepvennen (Londerzeel), Bloso-domein Hofstade (Hofstade) en De Vijvers (Averbode), De Ster

(Sint-Niklaas), De Blaarmeersen (Gent), Schoten Yacht Club (Schoten), Heerenlaak Jachthaven (Maaseik) en De Spaanjerd Jachthaven (Ophoven).

De Vlaamse kust viel ook dit jaar buiten de prijzen. Vorig jaar voldeed slechts 15% van de Vlaamse kuststranden aan de strengste Europese richtwaarden inzake waterkwaliteit. Tijdens hetzelfde badseizoen was gemiddeld slechts 85% van de Europese stranden ermee in overeenstemming. België scoorde hiermee het slechtst van alle lidstaten. Om de controle op de Blauwe Vlag mogelijk te maken, gaat BBL de waterkwaliteit van de zwemplassen in het binnenland tijdens het badseizoen op de voet blijven volgen. Dat gebeurt op basis van meetgegevens van de Vlaamse Milieumaatschappij.

Een wapperende Blauwe Vlag vind je voorlopig aan de Belgische kust nog niet terug.

Milieubeweging blijft kritisch tegenover nieuwe decreet ruimtelijke ordening

Vlak voor het vorige Vlaams parlement een punt zette achter haar werkzaamheden, werd op de valreep een nieuw decreet op de ruimtelijke ordening goedgekeurd. Dit decreet zal de bestaande wetgeving, die dateert van 1962, volledig vervangen. We zetten een aantal belangrijke wijzigingen, ten opzichte van de huidige wetgeving, op een rijtje.

26

- Er komen nieuwe uitvoeringsplannen (ter uitvoering van de structuurplannen) die de gewestplannen en bijzondere plannen van aanleg - op termijn - zullen vervangen, wat noodzakelijk is om de doelstellingen van het Structuurplan Vlaanderen te kunnen uitvoeren;
- planbaten worden ingevoerd als tegenhanger van de plan-schade: bij de omzetting van bv. een landbouwgebied naar bedrijvenzone, zal de overheid een deel van de meerwaarde afroemen;
- elke gemeente moet een gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar aanwerven, deze heeft een vrij onafhankelijk statuut en heeft een belangrijke taak bij de aflevering van vergunningen;
- gemeenten kunnen nu zelf vergunningen afleveren zonder voorafgaand advies van de gemachtigde ambtenaar, weliswaar met de nodige controlemechanismen nadien;
- gemeenten krijgen deze vergunningsbevoegdheid pas nadat ze een structuurplan hebben opgemaakt en een gemeentelijke ambtenaar hebben aangeworven, als ze hier niet (of niet langer) aan voldoen verliezen ze hun bevoegdheid en verliezen ze ook inkomsten uit de planbaten;
- derden kunnen in beroep gaan tegen een afgeleverde vergunning bij de provincie, een burger of vereniging hoeft dus niet langer rechtstreeks naar de Raad van State te stappen.

Zonevrije bedrijven

Het moeilijkste punt voor de milieubeweging zijn de mogelijkheden voor zonevrije gebouwen. Vooreerst biedt het decreet de mogelijkheid tot het herbouwen van zonevrije woningen. Dit houdt het gevaar in dat het probleem van de zonevrije versnipperde bebouwing alleen maar groter wordt, met alle gevolgen vandaan voor de open ruimte. De mogelijkheden tot herbouwen zijn in het nieuwe decreet weliswaar beperkt: herbouwen, met behoud van het architecturaal karakter, is enkel mogelijk op voorwaarde dat dit gebeurt ten behoeve van de huidige bewoners of eigenaars (of erfgenamen) en gelden enkel voor niet-verkrotte woningen in het agrarisch gebied, het landschappelijk waardevol agrarisch gebied of het parkgebied. Het gaat bovendien om een overgangsmaatregel die vijf jaar geldig is. De milieubeweging is echter van mening dat een duurzame oplossing voor het probleem van zonevrije gebouwen enkel maar kan gevonden worden met de opmaak van structuur- en uitvoeringsplannen, omdat hierbij rekening gehouden wordt met kwaliteit en de draagkracht van de omgeving.

Voor zonevrije bedrijven kan in de toekomst gewerkt worden met afwijkende BPA's. Als opvolger van de zogenaamde sectorale BPA's is in het decreet opgenomen dat gemeenten die beslist hebben een structuurplan op te maken, met BPA's mogen afwijken van het gewestplan als dit BPA past binnen de principes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. De principes uit het Structuurplan Vlaanderen zijn echter vrij algemeen en kunnen vaak moeilijk toegepast worden op een zeer concrete gemeentelijke situatie. De kans is groot dat deze bepaling misbruikt zal worden voor allerlei niet-duurzame afwijkingen. Dit wordt zeker een punt dat vanuit de milieubeweging strik bewaakt moet worden!

Tegenspraak in plaats van samenspraak

Bij de procedure voor de opmaak van uitvoeringsplannen krijgen de provinciale en gemeentelijke commissie voor advies niet meer de mogelijkheid om deze plannen in de voorontwerp-fase te adviseren. Het is juist in deze vroege fase dat een plan nog kan worden bijgestuurd vanuit 'de voornaamste geleidingen van de bevolking'. Dit kan veel problemen achteraf voorkomen. Eens het plan in ontwerp-fase zit, is het zo goed als afgewerkt en kan er nog maar weinig aan veranderd worden. Er rest dan enkel nog de mogelijkheid om te reageren tegen een afgewerkt plan, tijdens het openbaar onderzoek.

Werken van algemeen belang

Voor werken van algemeen belang wordt, zoals dat ook vandaag het geval is, een afwijkingsprocedure voorzien (zie bv. Doel). Grote werken van algemeen belang kunnen afwijken van een uitvoeringsplan (gewestplan) op basis van een nieuw ontwerp-uitvoeringsplan, waarvan de resultaten van het openbaar onderzoek bekend zijn. Kleine werken van algemeen belang kunnen sowieso afwijken van een uitvoeringsplan, als ze de algemene bestemming respecteren. Een dergelijke uitzonderingsregeling is niet verdedigbaar, voor werken van algemeen belang moet dezelfde procedure gevolgd worden als voor andere bouwvergunningen.

Wat tenslotte de aanpak van bouwovertreedingen betreft, bouwt dit decreet verder op het door Stevaert gevoerde beleid. Een belangrijke aanpassing die nog werd doorgevoerd is dat bij de stillegging van de werken bij bouwovertreedingen, een boete kan opgelegd worden als toch verder wordt gebouwd.

Erik Grietens

Spaanse Coto Doñana likt zijn wonden

Wie ooit de Coto Doñana bezocht, weet dat het gebied tot één van de mooiste en meest interessante natuurgebieden van Europa mag worden gerekend. Het behoud van de moerassen van de Guadalquivir, de rivier die doorheen het nationaal park stroomt, was in de jaren '60 één van de eerste strijdpunten van de Spaanse milieubeweging. Vooral het Wereldnatuurfonds (WWF) deed bijzonder veel inspanningen om het kwetsbaarste deel van het moerasgebied aan te kopen. In '69 kreeg de Coto Doñana, in totaal een oppervlakte van 77.260ha, officieel het statuut van nationaal park. Toch bleven ook dan de bedreigingen van het gebied legio: rijstvelden namen gestaag uitbreiding ten koste van moerasland, irrigatie van landbouwgronden deed en doet nog steeds het grondwaterpeil gevaarlijk zakken en reduceerde het debiet van de Guadalquivir, de toenemende druk van het toerisme bracht natuurlijke habitats in het gedrang,...

Toch is het pas in de nacht van 25 april '98 dat de Coto Doñana zijn, totnogtoe, zwaarste klap krijgt toebedeeld. Dat gebeurt wanneer een dijk breekt in het enorme opvangbekken van de Los Frailes-pyrietmijn, eigendom van de Zweeds-Canadese industrieus Boliden Apirsa, zo'n 60 kilometer stroomopwaarts de Guadalquivir-rivier. Door de enorme druk ontstaat binnen de

lets meer dan een jaar geleden werd het Zuid-Spaanse natuurpark Coto Doñana overspoeld door een nietsontziende gifstroom. De breuk in een dijk van een pyrietmijn liet 5 miljoen m³ zure en met zware metalen vervuilde modder de vallei van de Rio Guadiamar overspoelen. Deze bijrivier van de Guadalquivir veranderde op slag in een giftige vloed van gemiddeld 500 meter breed die alles op zijn weg verwoestte. Een jaar na de ramp wordt de vreselijke toedracht van de ramp pas echt duidelijk. Vooral het gebrekkige optreden van de Spaanse overheid én het feit dat de pyrietmijn enkele weken geleden haar deuren opnieuw opende, zet bij de Spaanse milieubeweging kwaad bloed...

kortste keren een gat van zowat 50 meter waardoor het zwaar vervuilde opvangwater zich nietsontziend een weg baant doorheen de wetlands van de Doñana. "Een voorspelbare ramp", volgens Francesc Giro van de Spaanse natuurorganisatie Fundacio Natura. Giro was zelf jarenlang als bioloog tewerkgesteld in het nationaal park Doñana. "Vanuit diverse natuur- en milieuorganisaties is meerdere malen gewaarschuwd voor de risico's van dat opvangbekken van Los Frailes", vertelt

Francesc Giro. "Maar steeds weer werden economische argumenten bovengehaald en kon Boliden Apirsa gewoon zijn gang gaan. Het is dan ook cynisch om vast te stellen dat, naast uiteraard de ecologische ramp die de dijkbreuk heeft veroorzaakt, het vooral ook de regionale bevolking is die economisch meest te lijden heeft van de catastrofe. De visvangst, die voor heel Andalusië én de monding van de Guadalquivir in het bijzonder steeds één van de toonaangevende industriële sectoren was, heeft rake klappen gekregen".

Totale chaos

Net na de ramp sloegen de Andalusische deelregering en milieubeweging zoveel mogelijk de handen in elkaar om de schade maximaal te beperken. Grote natuur- en milieugroepen zoals Greenpeace, WWF en SEO/Birdlife namen daarin het voortouw. Ruim een jaar na de ramp is het oordeel van de milieubeweging over het optreden van de Andalusische deelregering, en evenzeer de houding van de Spaanse milieuminister Isabel Tocino, echter ronduit vernietigend. "Gelukkig heeft men het meeste water in extremis nog kunnen afleiden naar enkele dode armen van de Guadalquivir aan de oostkant van het park", zegt Valero Gutierrez van Greenpeace-Spanje. "De meeste modder is dan ook vòòr het eigenlijke park neergeslagen. Maar de overheid heeft ook niks meer gedaan dan dat. De eerste dagen na de ramp werden gekenmerkt door een totale chaos. Van een gecoördineerde opruimingsactie was hoegenaamd geen sprake. Laat staan dat wij als NGO's duidelijke informatie kregen over de precieze aard en omvang van de ramp".

Gaandeweg kwamen de opruimingswerkzaamheden dan toch op gang. Maar liefst elf ton dode vissen werd uit de smurrie gehaald. Elf vogelsoorten verdwenen de eerste dagen na de ramp. Gedurende bijna een jaar werd de giftbrij door bulldozers

Reeds jarenlang waarschuwt de Spaanse milieubeweging voor de risico's van het opvangbekken van Los Frailes

27

De stroom van 5 miljoen m³ vervuilde en giftige modder overspoelde de volledige vallei van de Guadalquivir.

weggeschept en teruggebracht naar een, weliswaar ander, opvangbekken van Boliden Apirsa. "Ook over hun houding valt heel wat te zeggen", stipt Valero Gutierrez van Greenpeace aan. "De eerste weken na de ramp was te horen dat ze de volledige verantwoordelijkheid van de catastrofe op zich zouden nemen. Maar nauwelijks waren de opruimingswerken begonnen of het initiatief werd al toegeschoven naar de Andaluische deelregering. Momenteel loopt een gerechtelijke procedure die precies moet uitmaken wie voor de ramp verantwoordelijk is". Iets minder dan een jaar na de ramp is de gifstroom inderdaad verdwenen maar zijn grote delen van de wetlands gewoon kaalgeraspt door bulldozers en graafmachines.

Zware metalen

"Bovendien is het logisch dat veel van de zware metalen in de bodem zijn gedrongen en nog decennia lang het ecosysteem zullen contamineren", aldus Valero Gutierrez. Greenpeace liet in november van vorig jaar diverse bodemstalen onderzoeken door het CSIC, een Spaanse wetenschappelijke overheidsinstelling, "die dus niet kan worden beschouwd als een traditionele bondgenoot van de milieubeweging", stelt Gutierrez. De resultaten waren ronduit huiveringwekkend. De aanwezigheid van zware metalen is enorm: arseen (meer dan 1.500 mg/kg), cadmium (35 mg/kg), lood (meer dan 3.500 mg/kg), koper (meer dan 990 mg/kg) en zink (meer dan 13.500 mg/kg). "Misschien zeggen naakte cijfers op

zich niet zoveel, maar ze overschrijden wel allemaal meerdere tientallen keren de aanvaardbare norm voor de leefbaarheid van een marien ecosysteem", legt Valero Gutierrez uit. "Het heeft ook te maken met het feit dat tot op vandaag de bedding van de rivier nog steeds niet is schoongemaakt".

Greenpeace liet evenwel niet alleen bodemstalen onderzoeken, in april van dit jaar maakte de milieuorganisatie ook de resultaten bekend van een onderzoek naar de aanwezigheid van zware metalen in een aantal veel voorkomende schaaldieren in de Guadalquivirmonding. Kom je straks op vakantie in de buurt, dan doe je er alvast goed aan om de lokale restauranthouder

Enkele dagen na de ramp was meteen duidelijk dat ook en vooral de lokale bevolking, voor wie landbouw en veeteelt zeer belangrijk zijn, het slachtoffer zou worden van de catastrofe.

In totaal werd 11 ton vissen uit de smurrie gehaald.

even te vragen waar de oesters, garnalen, mosselen of krab vandaan komen. Gutierrez: "Overal bleek dat de aanvaardbare grens van cadmium en lood fel werd overschreden".

Mijn opnieuw open

Maar de tijd gaat snel en de mens vergeet, in Zuid-Spanje even goed als in Vlaanderen, nog veel sneller dan die tijd vooruittikt. Op 1 april besliste de directie van Boliden-Apirsa om de mijn van Las Frailes opnieuw te openen. "Voor ons was dat niet echt een verrassing", aldus nog Valero Gutierrez van Greenpeace Spanje. "De Zweeds-Canadese industrieus wou eigenlijk al veel eerder opnieuw aan de slag gaan. En ook de regering in Madrid zag daar weinig problemen in. Alleen de deelregering hield nog even het been stijf. Maar uiteindelijk zijn ook zij gezwicht voor de druk. Sinds enkele weken zijn de 450 werknemers alvast opnieuw aan de slag". Nochtans is er wezenlijk niks veranderd aan de situatie. Uit een wetenschappelijk rapport dat Boliden-Apirsa zelf liet opstellen blijkt bijvoorbeeld dat de taluds van het

Op 1 april werd het opvangbekken opnieuw in gebruik genomen.

opvangbekken nog steeds niet in staat zijn om een dergelijke massa weerstand te bieden. "De enige toegeving die werd gedaan is dat het opvangbekken nu maar kan worden gevuld tot op zeeniveau, dus niet hoger dan dat", merkt Gutierrez fijntjes op. "Concreet betekent dit dat Boliden-Apirsa alvast tot 2003 kan doorgaan met het dumpen van gif in het opvangbekken. Wat daarna gebeurt zal hen voorlopig een zorg wezen".

De Spaanse milieubeweging houdt dan ook zijn hart vast. "Een nieuwe ramp is zeker niet ondenkbeeldig", besluit Francesc Giro, de voormalige Doñana-gids nog. "Het is onverantwoord dat een dergelijk risico wordt genomen, alleen maar om de job van 450 werknemers én het economische belang van één industrieus veilig te stellen. Vooral als je weet dat de hele opruimactie het voorbije jaar 30.000 miljoen pesetas (75.000 miljoen BEF nvdr) heeft gekost. Aan deze ramp heeft iedereen verloren. Zowel mens als natuur, zowel economie als ecologie".

Piet Decoster

Pleisterplaats voor miljoenen trekvogels

Het Nationaal Park van Coto Doñana (77.260 ha) ligt aan de monding van de Guadalquivir in het zuidwesten van Spanje en is één van de belangrijkste waterrijke gebieden van Europa. De ligging tussen Afrika en Europa en het zachte klimaat maken het park tot een ideaal broed- en overwinteringsgebied waar tienduizenden vogels dankbaar gebruik van maken. Daarnaast is het een onmisbare pleisterplaats voor nog eens miljoenen trekvogels die er al sinds onheuglijke tijden tweemaal per jaar neerstrijken: in de lente houden ze er een adempauze op hun trek naar het noorden, in de herfst komen ze nog even reserves opdoen vooraleer ze via de straat van Gibraltar de oversteek naar Afrika wagen. De weidse landschappen met uitgestrekte moerassen, bossen en 'wandelende' duinen, de weelde aan vogels, zoogdieren en reptielen, de gevarieerde flora,... maken van Coto Doñana een uniek gebied dat jaarlijks 250.000 bezoekers aantrekt. Ook leven er een groot aantal bedreigde soorten zoals de endemische pardellynx, een mangoestesoor, een kameleonsoort, de Spaanse keizerarend, de laatste knobbelseekoet, de witkopenend, de purperkoet, de marmereend,... Voor de Unesco redenen genoeg om het park op te nemen in de lijst van World Heritage Sites.

29

Week van de Biologische Landbouw. Dat was de oplossing van onze vorige Milieurama-puzzel. En dat wisten Gerda Verswijvel en Betty Bynens ook. Straks krijgen zij resp. het kinderboek 'Milieu Splenderwijs' en 'de Das in Vlaanderen' toegestuurd. Dankzij de medewerking van de Stichting Leefmilieu is onze prijzentrommel ook deze keer goedgevuld. Aarzel dan ook niet. Los het kruiswoordraadsel op, plaats de letters uit de groene vakjes over naar het rooster en stuur je oplossing naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel. Of doe het per e-mail: hostmaster@bblv.be
Dirk Sermeels

Nieuw! Opsturen én winnen... Twee schitterende milieuboeken in de prijzenkast!

U stuurde uw puzzeloplossing wel eens in maar zonder resultaat? U diende wel eens wat langer te wachten op uw prijzenpakket? Onze excuses... Vanaf nu behoort dat soort problemen evenwel tot het verleden. Met de medewerking van de Stichting Leefmilieu heeft Milieurama vanaf nu elke maand een prachtig én interessant boekenpakket uit te delen. Deze maand gaat het om het handboek 'Dagvlinders in Vlaanderen' en het kinderboek 'Een kus van Octopus'. U wil wel eens weten welke dagvlinders er nog voorkomen? Hoe kinderen op een leuke manier wat kunnen bijleren over ons milieu? Aarzel dan niet en doe mee met onze puzzel.

Mindervalide	Uitstekend strookje	Absint Voorzetsel	Nikkel	Levenslucht Lengtemaat (afk.)	Verboden product in de veeteelt
Wielrenner			Werkelijk		Loopvogel
Spinneweb	Loog	Vinkachtige vogel		Korte nota Smeris	
		Familieid		Afgemat	
		Deel v/e bloem		Soort vink	
Bovenste dakrand		Zuivel-product			Kippen-product
Woonplaats		Vloeiende spijs			Gifig gas
		Aardig			Rotvent
		Op voorwaarde dat			
Godsdienst			Strijk-instrument		
Toilet			Gemeente in O-Vlaanderen		
	Visseneitjes			Zuiver	
	Eigenaardig			Schijf	
Paardenslee		Menselijk geluid		Loofboom	
Naaldboom		Knaagdier		Spaanse uitroep	
		Rook Ingenieur			Lidwoord
Moelijk breekbaar					
In de watten leggen			Muzieknoet		Muzieknoet

Met medewerking van:

Advertentie

Respecteert uw spaargeld uw zorg voor het milieu?

Stel u voor: u springt regelmatig in de bres voor de bescherming van een naburig natuurgebied, terwijl uw bank uw spaarcenten investeert in een prestigeproject waar ettelijke hectaren bos voor moeten wijken. Het kan: de meeste banken staren zich immers blind op de winst en hebben lak aan uw principes.

Al 14 jaar lang bewijst Netwerk Vlaanderen vzw dat het ook anders kan. Voor Netwerk is geld geen doel op zich, maar een instrument voor maatschappelijke vernieuwing. Daarom heeft Netwerk in samenwerking met de ASLK het Krekelsparen ontwikkeld. Een Krekelspaarrekening

biedt u het gewone rendement plus **100% zekerheid dat uw geld op een verantwoorde manier belegd of geïnvesteerd wordt:** niet in wapenhandel, kernenergie, dierproeven, criminele activiteiten of schending van mensenrechten, wel in bedrijven en organisaties die uw principes delen. Netwerk ontvangt bovendien voor elke Krekelspaarder een vergoeding van de ASLK. Met dat geld ondersteunt Netwerk al meer dan 400 geëngageerde projecten in Vlaanderen, met advies, giften en goedkope leningen.

Wil u de 11.271 ste Krekelspaarder (m/v) worden? Loop dan even langs bij uw plaatselijk ASLK-kantoor of **bel ons.**

Anders omgaan met geld

(02) 201 07 70

Netwerk Vlaanderen vzw, Vooruitgangstraat 333 bus 9, 1030 Brussel, (02) 201 07 70, fax (02) 201 06 02

Kalender

Een zomer lang fietsen

in Brussel

i Pro Velo vzw,
E. Solvaystraat 32a, 1050 Brussel,
Tel. 02/502.73.55., Fax. 02/502.86.41

Tot oktober organiseert Pro Velo vzw in en om Brussel een handvol fietstochten waardoor je de hoofdstad van ons land op een andere manier leert kennen. De fiets is het enige vervoermiddel waarmee je op een toffe en milieuvriendelijke wijze in een paar uur tijd zowel delen van het centrum, de prachtige oude gordel van de stad (romantische parken en schitterende burgerwoningen) en de meer residentiële

wijken aan de rand van het Zoniënwoud kan zien. De fietstochten van Pro Velo tonen Brussel in alle kleuren en geuren: het rijke verleden en dynamische heden

van het centrum, de stripmuren in de vijfhoek, de avant-garde van de art nouveau, de verstrenging van de art déco en het modernisme, de vergeten beeldenpracht in de oude gordel, de groene mysteries van Jette, de tuinwijken in het oosten en de abdijen van Vorst en Ter Kameren. Alle fietstochten vertrekken aan het Fietshuis aan de Londenstraat 15 te Elsene. In juli en augustus is er een fietsnocturne op zaterdagavond om 19u00. Tot oktober is er elke zondagnamiddag een fietstocht om 14u30. En in augustus is er een derde tocht op zaterdagnamiddag om 14u30. Deelnemen kost 300 frank en er kunnen ook fietsen worden gehuurd tegen 200 frank.

Varen doorheen het Canal du Centre

Op zondag 11 juli organiseert de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon een uitstapje naar Bracquegnies en Mariemont. In de voormiddag wordt er ingescheept voor een vaart doorheen het Canal du Centre. Dat gebeurt door twee liften waarmee een hoogteverschil van tweemaal 17 meter wordt overbrugd, dankzij één enkele energiebron: water. Eén en ander is gelegen in een geklasseerde site. Op het einde van de vaart wordt ook een bezoek gebracht aan de machinekamer. In de namiddag gaat het richting Mariemont voor een bezoek aan het kasteelpark van 45ha dat is opgetrokken in 19de eeuwse Engelse stijl met een natuurlijk aanzicht op loofhout massieven, grasperken en vijvers. In het kasteel is ook een museum ondergebracht met beelden van J. Lambeaux, Rodin, Constantin Meunier,...

i Natuur en Stedenschoon vzw,
Kon. Astridplein 24, 2018 Antwerpen,
Tel. 03/232.35.31., Fax. 03/226.71.87

advertentie

Is uw vuilniszak ook aan afvallen toe?

Wist u dat het een klein kunstje is om uw vuilniszak te vierendelen?

Gebruikt glas en papier worden grondstoffen, groente-, fruit en tuinafval wordt compost en ook heel wat ander afval krijgt een tweede leven. Een evolutie die we alleen maar kunnen toejuichen!

Toch blijft er nog afval over en vele kleintjes maken één grote afvalberg. Met een boodschappentas vermijdt je alvast plastic zakjes, een boterhamendoos betekent afvalarm lunchen en onverpakte groenten en fruit zijn pas echt puur natuur.

De OVAM bracht een aantal tips rond afvalvoorkoming samen in een gratis brochure die u kan aanvragen bij uw gemeente, intercommunale of bij de OVAM zelf. Zo vermagert uw vuilniszak in een mum van tijd, want ...

Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen. Tel.: 015/284.284. Fax.: 015/20.32.75, website: <http://www.ovam.be>

Wie AFVAL vermijdt, moet het niet kwijt

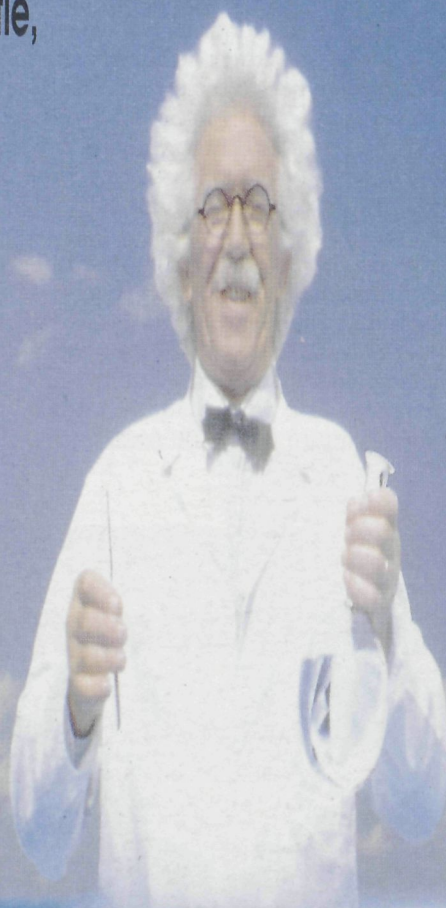
ALS EEN PAAL BOVEN WATER!

Tijdens de zomer controleert de
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM),
in opdracht van de Gezondheidsinspectie,
voortdurend de kwaliteit
van het zwemwater.
Zowel aan de kust
als in het binnenland.
Of het gezond is om te zwemmen,
lees je op de informatiepalen
bij het water.

Voor meer uitleg,
vraag de folder:

Vlaamse Milieumaatschappij

Zandvoordestraat 375 - 8400 Oostende

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

GEZONDHEIDSINSPECTIE